

FORSVARET

Forsvarets høyskole

Fagmilitært forankret, eller ren politikk?

En gjennomgang av Kystjegerkommandoen sett i lys av
forsvarsplanlegging over en 20-års periode.

Kristian K Jahre

Masteroppgave

Forsvarets høyskole

Vår 2022

Forord

Denne masteroppgaven markerer slutten på to spennende år ved Forsvarets høgskoles stabsskole. Arbeidet med å skrive en masteroppgave har vært givende, men også krevende. Kombinasjonen av familie, jobb og skole har gitt en til tider utfordrende hverdag, spesielt med en koronapandemi opp på det hele. Lærdommen jeg har fått av denne prosessen vil jeg ta med meg som noe positivt, og bruke der det er behov for den.

Temaet for denne oppgaven har jeg hatt i bakhodet over lengre tid, men det begynte først å utkrystallisere seg til noe håndfast under faget forsvarsplanlegging på stabsskolen våren 2021. Kystjegerkommandoen har vært en avdeling jeg har jobbet i eller i tilknytning til, i omtrent 18 år. Kystjegerkommandoen er en relativt ung avdeling i Forsvaret, og til tross for sin unge alder har avdelingen vært gjennom forsøk på nedleggelse og drastisk redusering, tatt imot sårede og falske soldater fra Afghanistan, og aktivt måtte arbeide med rasjonale for sin egen eksistens. Avdelingen fylte 20 år i desember 2021, og jeg syntes det derfor var interessant å studere avdelingens utvikling med hensyn til de fagmilitære råd, anbefalinger til langtidsplan, og vedtak i Stortinget som omhandler Kystjegerkommandoen i 20-års perioden.

Det er flere som fortjener en stor takk for hjelp og støtte. Først vil jeg takke Paal Sigurd Hilde som har vært min veileder i arbeidet med denne oppgaven. Hans ekspertise, gode råd, og tilgjengelighet har vært til stor hjelp i arbeidet. Selv når motivasjonen og fremdriften ikke har vært som forventet, har han med positivitet hjulpet meg fremover. Takk også til intervjuobjektene, som velvillig og åpent har delt av sin enorme kunnskap. Videre vil jeg takke gode venner for gjennomlesning og konstruktive tilbakemeldinger, dere vet selv hvem dere er.

Til slutt vil jeg takke de på hjemmebane, som til tross for en tildels stresset og ufokusert mann og far, har vist tålmodighet og støtte underveis.

Sammendrag

Denne oppgaven handler om Kystjegerkommandoen, og dens 20-årige historie.

Kystjegerkommandoen er en jegeravdeling med base i Harstad, som er trent og utrustet til å operere selvstendig, med egen sjø- og landmobilitet, både i Norge og i utlandet. I løpet perioden denne oppgaven omhandler har Kystjegerkommandoen vært gjenstand ikke bare en rivende utvikling, men også eksistensielle utfordringer som forsøk på radikal nedskalering og nedleggelse.

Målet for oppgaven er generelt å bidra til økt kunnskap om hvordan forsvarsplanleggingen har vært med på å forandre, og utvikle Kystjegerkommandoen fra opprettelsen i 2001 og frem til i 2021. Mer konkret har oppgaven som mål å forsøke å finne ut om Kystjegerkommandoen finnes i dag som et resultat av fagmilitær forankring, eller «ren» politikk.

Dette er en erfaringsbasert masteroppgave som ved bruk av kvalitativ metode har benyttet dokumentstudier av Forsvarsstudier (FS), Forsvarssjefens fagmilitære utredning (FMU), Forsvarssjefens fagmilitære råd (FMR), forslag til langtidsplan fra Forsvarsdepartementet (FD), Innstillinger fra Utenriks- og forsvarskomiteen og vedtak fra Stortinget, samt intervjuer av militære beslutningstakere i perioden 2001-2021. Dette for å se om det har vært en langsiktig fagmilitær visjon for avdelingen, eller «kun» politiske vedtak på tvers av de fagmilitære råd som er gitt, som har formet avdelingens utvikling og videreføring.

Analysen av Kystjegerkommandoens historie er delt inn i tre hoveddeler og omhandler oppstartsårene fra 2001-2005, Afghanistanperioden 2005-2012, og perioden fra 2012-2021. I hver periode er det forskjellige fagmilitære anbefalinger og politiske beslutninger som er med å forme avdelingen. I oppstartsfasen er det både gode argumenter fra fagmilitært og politisk hold for opprettelsen, selv om dette forandrer seg litt i perioden 2003-2004. I Afghanistanperioden ser det ut til at avdelingen får gode tilbakemeldinger, og skal satses enda mer på, mens når oppdraget i Afghanistan er over kommer det nye forslag om nedleggelse, og endring i hva avdelingen skal være.

Konklusjonen er at Kystjegerkommandoens fortsatte eksistens kan forklares som en følge av både fagmilitær forankring, og ren politikk. De politiske beslutningene om å opprettholde avdelingen, har bidratt til utviklingen av fagmilitære grunner for bruken av den – og derigjennom også for dens eksistens. Med andre ord et samspill mellom politikk og det fagmilitære.

Summary

This thesis is about the Coastal Ranger Commando, and its 20-year history. The Coastal Ranger Commando is a ranger unit based in Harstad, which is trained and equipped to operate independently, with its own sea and land mobility, both in Norway and abroad. During the period covered by this thesis, the Coastal Ranger Commando has been the subject of not only a rapid development, but also existential challenges such as attempts at radical downscaling and closure.

The aim of the thesis is generally to contribute to increased knowledge about how defence planning has contributed to change and develop the Coastal Ranger Commando from its establishment in 2001 until 2021. More specifically, this thesis aims to try to establish if the Coastal Ranger Commando exists today as a result of military recommendations, or "pure" politics.

This is an experience-based master thesis conducted as a qualitative survey. It is based on document analysis of the Chief of Defence's military advice on long-term planning to the Norwegian Ministry of Defence, proposals for long-term plans from the Ministry of Defence, recommendations from the Foreign Affairs and Defence Committee to the Parliament, decisions made by the Parliament, as well as interviews with military decision-makers in the period 2001-2021. This to examine if there has been a long-term military vision for the unit, or "only" political decisions that deviated from the military recommendations given, which have shaped the unit's development and secured its continued existence.

The analysis of the Coastal Ranger Commando's history is divided into three main parts which deal with the start-up years from 2001-2005, the Afghanistan period 2005-2012, and the period from 2012-2021. In each period, there are different military recommendations and political decisions that help to shape the unit. In the start-up phase, there are both good arguments from the military and political side for the establishment, this changes slightly in the period 2003-2004. During the Afghanistan period, it seems that the unit, through good feedback from Afghanistan, has a "push" for further development, while when the mission in Afghanistan is over, there will be new proposals for closure and a change in what the unit should be.

The conclusion is that the Coastal Ranger Commando's continued existence can be explained as a result of both military advice and pure politics. The political decisions to maintain the unit have contributed to the development of military reasons for its use - and thereby also for its existence. In other words, an interaction between politics and the military.

Innholdsfortegnelse

1 Innledning	1
1.1 PROBLEMSTILLING	2
1.2 BEGREPSAVKLARINGER.....	3
1.2.1 Forsvarsplanlegging.....	3
1.2.2 Fagmilitært forankret	4
1.2.3 Ren politikk.....	4
1.3 METODE OG KILDER	5
1.3.1 Tidligere studier	8
1.4 DISPOSISJON	9
2 Forsvarsplanlegging i Norge – en oversikt	10
3 Kystjegerkommandoen 1998 – 2005	14
3.1 DE FØRSTE LEVEÅRENE	15
3.2 DE FØRSTE LEVEÅRENE, FAGMILITÆRT FORANKRET ELLER REN POLITIKK?	19
4 Kystjegerkommandoen 2005 – 2012	26
4.1 AFGHANISTANPERIODEN	27
4.2 AFGHANISTANPERIODEN, MILITÆRFAGLIG FORANKRET ELLER REN POLITIKK?	31
5 Kystjegerkommandoen 2012 – 2021	38
5.1 POST AFGHANISTAN	38
5.2 POST AFGHANISTAN, MILITÆRFAGLIG FORANKRET ELLER REN POLITIKK?	43
6 Oppsummering og konklusjon	51
Litteraturliste	55
Vedlegg A: Intervjuobjektene	61
Vedlegg B: Intervjuguide	62
Vedlegg C: Informasjonsskriv og samtykke	64
Vedlegg D: Tillatelse om innhenting fra Forsvaret	68
Vedlegg E: Meldeskjema NSD	69

1 Innledning

Denne masteroppgaven baserer seg på en eksamen levert i faget forsvarsplanlegging ved Forsvarets høgskole (FHS), Stabsskolen våren 2021. I forbindelse med oppgaven som da ble levert, dannet det seg noen spørsmål om hvordan en avdeling som Kystjegerkommandoen (KJK) har overlevd gjennom 20 år. Hvilke drivkrefter lå bak? Hva var viktigst: fagmilitære eller politiske faktorer?

Beslutninger om innretningen av Forsvaret er ganske åpenbart et resultat av både fagmilitære og politiske vurderinger. Det er fornuftig å legge til grunn at det som regel er en kombinasjon av ulike hensyn som fører til beslutninger i Stortinget i forsvarspolitikken. Arbeidet med et fagmilitært råd eller anbefaling, til vedtak i Stortinget, og dertil implementering, er en omfattende prosess. Det er mange instanser som skal komme med sin mening eller anbefaling, og det er ofte stor mediedekning i forbindelse med fremleggelsen av de forskjellige dokumentene.

Regjeringen besluttet i 1998 å utvikle Kystartilleriet, og omorganisere det i en mobil og fleksibel retning (Forsvarsdepartementet, 1998, s. 11), noe som til slutt viste seg å føre til en avvikling av Kystartilleriet. 10. desember 2001 ble Kystjegerkommandoen formelt opprettet (Andersen, 2011, s. 142), og i desember 2021 fylte Kystjegerkommandoen 20 år. Levetiden til avdelingen kan beskrives å ha vært til dels turbulent.

På den ene siden beskriver Forsvarets internettsider dagens Kystjegerkommando til å være en profesjonell avdeling med kort reaksjonstid, som skal kunne oppdage, rapportere, og analysere en motstanders kapasiteter og intensjoner i hele konfliktpennet. Avdelingen er trent og utrustet til å operere selvstendig, med egen sjø- og landmobilitet. Kystjegerne opererer under alle forhold, i kystsonen og om bord på fartøyer. Operasjonene gjennomføres åpent eller skjult i hele konfliktpennet, i og utenfor Norge (Forsvaret, 2022). Her beskrives en spesialisert og profesjonell avdeling som innehar kapasiteter til å gjennomføre et stort spektrum av oppgaver. Spesielt Afghanistanoppdraget har vært svært viktig for norsk forsvars-/sikkerhets- og utenrikspolitikk i perioden oppgaven omtaler. Kystjegerkommandoen var kontinuerlig i Afghanistan i åtte år, noe som resulterte i mange sårede og flere tap av soldater for avdelingen.

På den andre siden, har Kystjegerkommandoen til tross for dette, vært gjenstand for eksistensielle utfordringer som forsøk på nedskalering og nedleggelse. Et eksempel på eksistensiell utfordring kan leses i Aftenpostens artikkel fra oktober 2015, som omhandler Forsvarssjefens militærfaglige råd (FMR). Her beskrives forslaget om nedleggelse av Kystjegerkommandoen som ett av seks forslag det

vil bli bråk om i det videre arbeidet med ny fireårsplan (Bentzrød, 2015, s. 16). Til tross for de utfordringer avdelingen har møtt, består Kystjegerkommandoen som en avdeling i Sjøforsvaret, som løser oppdrag på vegne av Sjef Sjøforsvaret.

Hensikten med denne oppgaven er generelt å øke kunnskapen om hvordan forsvarsplanleggingen har vært med på å forandre, og utvikle Kystjegerkommandoen fra opprettelsen i 2001 og frem til i 2020. Videre er hensikten med oppgaven å forsøke å finne ut om Kystjegerkommandoen finnes i dag som et resultat av fagmilitær forankring, eller ren politikk.

Opgaven er ett tilfellestudie knyttet til forsvarsplanlegging ved at den ser på én enkelt avdelings reise over en 20-års periode. Funnene denne oppgaven representerer kan i så måte være interessante ikke bare i seg selv, men også fordi de kan holdes opp mot andre slike, lignende studier. Dersom de også finner elementer av både fagmilitær og politisk forankring, så kan slike studier til sammen berike vår forståelse av forsvarsplanlegging generelt.

1.1 Problemstilling

Problemstilling for oppgaven er som følger:

«Hvordan har fagmilitære råd og ren politikk påvirket Kystjegerkommandoens etablering, utvikling og overlevelse?»

For å besvare denne problemstillingen vil forfatteren først svare ut hvordan denne oppgaven forstår begrepene forsvarsplanlegging, fagmilitær forankring, og ren politikk. Begrepene vil senere bli brukt for å drøfte hvilke faktorer som har bidratt til utviklingen av Kystjegerkommandoen. Deretter vil oppgaven beskrive prosessen for Norsk forsvarsplanlegging. Det vil benyttes skriftlige og muntlige primærkilder for å besvare problemstillingen. Ved å gjennomgå offisielle dokumenter for å finne anbefalinger og vedtak om Kystjegerkommandoen fra medio 1998-2021, og se dette i sammenheng med gjennomførte intervjuer, vil forfatteren drøfte i hvilken grad det har vært en langsiktig fagmilitær visjon for avdelingen, eller «kun» politiske vedtak på tvers av de fagmilitære råd som er gitt, som har formet avdelingens utvikling.

Denne oppgaven vil i sin helhet være avgrenset til kun omhandle Kystjegerkommandoen sett opp mot forsvarsplanlegging. Der andre avdelinger eller enheter blir nevnt, er det fordi de har en påvirkning på Kystjegerkommandoen i forhold til struktur sett opp mot forsvarsplanleggingen. I arbeidet vil det fokuseres på dokumenter fra Forsvarssjefens fagmilitære råd (FMR), og opp til og med vedtatt

langtidsplan fra Stortinget. Dokumenter og utredninger som er å forstå som delprodukter, arbeidsnotater, eller lignende for FMR eller forslag til langtidsplan fra regjeringen vil til svært liten grad være hensyntatt i oppgaven.

1.2 Begrepsavklaringer

Foruten definisjonen på forsvarsplanlegging, er begrepene som blir beskrevet her er å anse som analytiske kategorier. Det finnes ikke noe som er ubesudlet fagmilitært råd og «ren» politikk. Begrepene vil bli brukt for å drøfte hvilke faktorer som har bidratt til utviklingen av Kystjegerkommandoen, og med det formålet er det gjort en forenkling av begrepene.

Begrepet «ren politikk» kan medbringe seg en negativ fremtoning. Det er derfor viktig å poengtere at i et demokrati er det legitimt at andre politiske vurderinger hensyntas, og det kan derfor få konsekvenser for den endelige beslutningen. Begrepet er i denne oppgaven benyttet som et analytisk begrep, som ved å legge til «ren» foran politikk tilfører en ekstra dimensjon for å gjøre et poeng.

1.2.1 Forsvarsplanlegging

Forsvarsplanlegging og langtidsplanlegging vil i denne oppgaven bli brukt som synonymer. Det foreligger få klare definisjoner av forsvarsplanlegging. I følge tidligere forsvarssjef Sverre Diesen dreier forsvarsplanlegging seg om å finne den sammensetningen av Forsvaret i form av et forsvarskonsept med en organisasjon, en materiellutrustning, en bemanning osv. som gir den høyest mulige evnen til å oppfylle Forsvarets strategiske målsetting i de scenarioene som ansees dimensjonerende, innenfor de økonomiske rammene som regjeringen setter (Diesen, 2021).

En annen måte å forstå forsvarsplanlegging på er som en prosess. Det er viktig med langtidsplanlegging for å utvikle forsvarsstruktur med evner som møter de sikkerhets- og forsvarspolitiske målene norske myndigheter har satt. Dette gjelder fra topp til bunn av Forsvarets organisasjon. Forsvarsdepartementet (FD) skriver at det er forsvarspolitikken, og utviklingstrekkene som definerer sikkerhetssituasjonen, som er grunnlaget for den konkrete utformingen av Forsvarets struktur (Forsvarsdepartementet, 2020a, s. 14). Det er altså dette som bestemmer hvilke kapabiliteter og kapasiteter Forsvaret skal ha, og som igjen er med å bestemme hvilke strukturelementer som skal inngå i Forsvarets organisasjon. I denne oppgaven er det mer den prosessuelle forståelsen av begrepet forsvarsplanlegging som ligger til grunn.

1.2.2 Fagmilitært forankret

Forsvarssjefens fagmilitære råd (FMR) er det rådet forsvarssjefen gir til politisk ledelse.

Forsvarssjefens råd har i perioden oppgaven omhandler også blitt kalt Forsvarsstudie (FS), og Forsvarssjefens militærfaglige utredning (MFU). Dette dokumentet er i hovedsak et produkt som er bestilt av Forsvarsdepartementet, og et av flere dokumenter som inngår i utarbeidelsen av forslag til ny langtidsplan for Forsvaret. Forslaget til langtidsplan er et politisk dokument produsert av Forsvarsdepartementet. Forsvarssjefen er forsvarsministerens nærmeste militærfaglige rådgiver, og et militærfaglig råd representerer forsvarssjefens anbefaling, eller anbefalinger, for videre utvikling av Forsvaret.

Tidligere forsvarssjef admiral Haakon Bruun-Hanssen mener det fagmilitære rådet forsvarssjefen gir til departementet, kan forstås som er et kompromiss alle i forsvarssjefens ledergruppe kan omforenes om, og støtte (Bruun-Hanssen, intervju). Dette er med andre ord det fagmilitære grunnlaget, og det er basert på innspill fra alle driftsenheter (DIF) i Forsvaret og dermed fagmilitært forankret. Det er dette som vil ligge til grunn for å vurdere om den til slutt vedtatte planen er fagmilitært forankret i denne oppgaven.

1.2.3 Ren politikk

I Norge er det tradisjon for et brede tverrpolitiske forsvarsforlik. I disse forlikene kommer det frem hvordan Forsvaret strukturelt skal se ut, og hvilke økonomiske rammer som ligger til grunn for virksomheten. Forsvaret skal forsvare Norge, og er statens ytterste maktmiddel. Det er Stortinget som formelt beslutter alt av struktur i Forsvaret, det være seg opprettelse eller nedleggelse av avdelinger eller baser. Stortinget beslutter på bakgrunn av regjeringens forslag til langtidsplan, samt forhandlinger på Stortinget i Utenriks- og forsvarskomiteen. Resultatet av komiteens interne forhandlinger, åpne høringer og skriftlige innspill er innstilling til Stortinget.

Når politikerne skal ta et valg vil spesielt politiske avveininger opp mot øvrige politiske mål, og samlet økonomisk handlingsrom spille inn. Disse valgene kan blant annet være lokalpolitiske og industripolitiske hensyn, men også andre hensyn tas med i betraktningen.

Det er rimelig å legge til grunn at det som regel er en kombinasjon av ulike hensyn som fører til beslutninger i Stortinget i forsvarspolitikken. Likevel er det viktig å forstå at selv om lokalpolitikk i utgangspunktet foregår lokalt, vil det spesielt i forsvarsspørsmål også foregå sentralt. Dette fordi beslutninger angående Forsvarets struktur og virksomhet besluttes på Stortinget. Det er i slike sammenhenger begrepet ren politikk kommer opp. I denne oppgaven vil forfatteren forstå ren politikk som Stortingsbeslutninger som er i strid med forsvarssjefens fagmilitære råd, eller totalt forandrer Forsvarsdepartementets forslag til langtidsplan.

1.3 Metode og kilder

For å besvare problemstillingen ble kvalitativ metode valgt. Hovedkategoriene av kvalitative metoder er observasjonsstudier, intervjustudier og tekstanalyser (Skilbrei, 2019, s. 14). Denne oppgaven benytter seg av de to sistnevnte. En vesentlig faktor ved kvalitativ forskning er at den formidles gjennom tekst, og ofte trengs det mye tekst for å uttrykke funnene. Skrivningen er også viktig for forskerens egen tankeprosess ved at analysen ikke skrives ned, den skrives fram (Skilbrei, 2019, s. 22). Det empiriske grunnlaget for denne oppgaven baserer seg primært på tekstanalyser, eller dokumentstudier, av offisielle dokumenter utgitt i den respektive tidsepoken av forsvarssjefen, Forsvarsdepartementet og Stortinget. Dette vil være oppgavens skriftlige primærkilder, mens intervjuene vil være oppgavens muntlige. I tillegg til dette vil oppgaven benytte seg av diverse sekundærkilder.

En svakhet oppgaven har, som forfatteren er klar over, er mangelen på intervjuobjekter fra det politiske beslutningsnivået. Mangelen gjør at forfatteren ikke har innsyn hva som skjedde "på innsiden" i de politiske prosessene. Gitt tid til rådighet for arbeidet med oppgaven, og hva man kan forventet å få ut av intervjuene, så ble det valgt å prioritere intervjuer med militære ledere med noe innsikt i de politiske beslutningsprosessene. På politisk side blir det derfor kun tatt utgangspunkt i utfallet av den politiske prosessen - og at der denne ga et annet utfall enn det anbefalt av det fagmilitære rådet, så er det som resultat av "ren" politikk. Dette er en svakhet ved oppgaven, som forskeren er bevisst på, og synes er akseptabel.

Forskerens rolle og før-dommer er vestlige å forholde seg til i en oppgave som dette. Alle mennesker har en slags «før-dom» om hva som er viktig og mindre viktig, før de går løs på en empirisk studie. Denne «før-dommen» vil i stor grad bestemme hva slags data som samles inn (Jacobsen, 2005, s. 35). Forskeren bak denne oppgaven har 22 års erfaring fra Forsvaret, hvor 18 av disse årene har vært i, eller i tilknytning til, Kystjegerkommandoen. Dette betyr at resultatet av de beslutninger som har blitt vedtatt i Stortinget som gjelder avdelingen, på en eller annen måte har hatt en påvirkning på, og dermed skapt en «før-dom» hos forskeren. Dette behøver ikke være noe negativt for resultatet. En tro på at jo mer avstand, desto bedre kunnskap, passer ikke som ideal for den kvalitative forskningsprosessen skriver Skilbrei. Vi kan ikke se for oss en samfunnsvitenskapelig forskningsprosess hvor ikke forskerens verdier, erfaringer og meninger inngår i en eller annen forstad (Skilbrei, 2019, s. 42). Med dette synet er det kanskje en fordel at forskeren har en erfaring tilknyttet temaet i oppgaven.

Forfatteren av denne oppgaven innehar mange egne erfaringer, opplevelser og observasjoner om Kystjegerkommandoen. For stor nærhet og før-dommer kan være med å prege informasjonsinnsamlingen, og forkludre evnen til objektiv analyse. Det har derfor fra forskerens side vært bevisst denne utfordringen, og søkt å legge egne før-dommer til side.

Før-dommer kan også tilligge intervjuobjektene, og farge deres svar under intervjuet. De har alle vært aktører med høy grad av innvirkning på beslutninger fattet om Kystjegerkommandoen, dens fremtid og eksistens. Det er derfor viktig at forskeren har høy bevissthet om intervjuobjektene rolle i denne prosessen, og håndterer dette ved å sammenstille intervjuene, analysere de ulike syn som fremstilles, samt sammenstiller disse opp mot de skriftlige kildene.

Problemstillingen i denne oppgaven fordrer en beskrivende (deskriptiv) tilnærming (Jacobsen, 2005, s. 16). Det er hva som har skjedd som blir beskrevet. Et induktivt design er valgt. Dette betyr at forskeren samler inn empiri uten å ha for mange antagelser på forhånd. Idealet er å starte med et så åpent sinn som mulig (Jacobsen, 2005, s. 23). Det er vesentlig å være bevisst på sine egne før-dommer ved valg av et slikt design.

Det ble valgt å gjennomføre åpne individuelle intervjuer. Dette egner seg best når enten relativt få enheter skal undersøkes, når vi er interessert i hva det enkelte individ sier, og/eller når vi er interessert i hvordan den enkelte fortolker og legger mening i et spesielt fenomen (Jacobsen, 2005, s. 142). Metoden er tett knyttet til det Jacobsen kaller et fortolkende eller et konstruktivistisk vitenskapssyn, ved at vi avklarer den enkeltes forståelse og hva slags mening som legges til ulike forhold. Skilbrei beskriver det samme ved at forskere ofte bruker individuelle intervjuer som kilde til kunnskap om hvordan fenomener, kategorier og relasjoner ser ut fra informantens ståsted (Skilbrei, 2019, s. 66-67).

Designet som er valgt for oppgaven, sett opp mot forskerens før-dommer, gjorde utarbeidelsen av spørsmål til intervjuene noe utfordrende. Det å utvikle gode spørsmål er i mange tilfeller nøkkelen til gode data. Gode spørsmål handler også om å legge til rette for en samtale som i minst mulig grad blir styr av fordommer (Skilbrei, 2019, s. 154). Gjennomføringen av intervju kan inneha ulike grader av åpenhet. Jacobsen forklarer at i stedet for å betrakte strukturering som et enten/eller, bør vi betrakte det som en glidende skala fra ett ytterpunkt som er helt lukket, til et annet som er helt åpent. Det kvalitative intervjuet bør ikke være helt ustrukturert. Som regel bør vi utarbeide en intervjuguide (Jacobsen, 2005, s. 145). Det ble i denne oppgaven laget intervjuguide, og intervjuene ble gjennomført på en semistrukturert måte. Dette ble gjort for å være sikker på at vi kom inn på de viktigste temaene som ønskes belyst, samtidig som at intervjuobjektet hadde anledning til å tale fritt og komme med

tilleggsopplysninger der det følte riktig. Intervjuguiden med de endelige spørsmålene finnes som vedlegg til denne oppgaven, den ble også sendt til intervjuobjektene i forkant av selve intervjuet.

En undersøkelse skal være en metode til å samle inn empiri. Uansett hva slags empiri det dreier seg om, bør den tilfredsstillende kravene til validitet og reliabilitet. Med validitet menes det at empirien må være gyldig og relevant, og med reliabilitet menes det at empirien må være pålitelig og troverdig (Jacobsen, 2005, s. 19). Med hensyn til validitet er det grunn til å anta at materialet er relevant for den målsetningen forskningen har. Dokumentstudiene er gjennomført på bakgrunn i offisielle dokumenter fra forsvarssjef, Forsvarsdepartementet og Storting, og intervjuene er gjennomført med blant annet tidligere myndighetspersoner som har vært en sentral del av prosessene. Dette ga også forskeren mulighet til å triangulere og validere informasjonen ved å sette funnene fra intervjuer opp mot informasjon fra dokumentstudiene, samt sette intervjuene opp mot hverandre. Med dette menes å sikre verdiene av funnene og analysen (Skilbrei, 2019, s. 88-89). Med hensyn til reliabilitet er det viktig at leseren har grunn til å stole på at resultatene av forskningen ikke skyldes feil eller skjevheter. Det empiriske grunnlaget til denne oppgaven baserer seg på offisielle dokumenter med formål om å bedre Forsvaret, det er derfor grunn til å tillegge dette både troverdighet og pålitelighet. For intervjuene observerte forskeren at intervjuobjektene svarte utfyllende på spørsmålene, og i tillegg ga mer informasjon enn de ble spurt om. Dette kan tyde på at det var et tillitsforhold mellom intervjuobjektene og forskeren som intervjuer. Med dette som bakgrunn er det grunn til å påstå at informasjon som kom frem i intervjuene er både pålitelig og troverdig.

Det var et ønske fra forskeren å holde oppgaven ugradert, i den hensikt at den skal bli tilgjengelig for flest mulig. Å unnlate å benytte gradert materiale, kan innebære at viktig informasjon, eller viktige aspekter, som kunne påvirket konklusjonen, holdes utenfor. Gitt forskerens erfaring er det imidlertid sannsynlig at forhold som har direkte betydning for avdelingen, vil være kjent. Dette betyr likevel ikke at forskeren har kjennskap til alle vurderinger som har blitt gjort i utarbeidelsen av fagmilitære råd og – i enda mindre grad – politiske beslutninger.

Det ble vurdert å gradere oppgaven, men datamengden ville da blitt så stor at prosjektet ikke kunne gjennomføres innenfor den avsatte tiden. Tilgangen til ugradert og relevant informasjon har ikke vært utfordrende, og gir et godt innblikk i de prosessene som omhandler problemstillingen.

Alle metoder har svakheter eller ulemper. Kvalitativ metode er i utgangspunktet en ressurskrevende måte å arbeide på. Intervjuer tar lang tid, og med begrensede ressurser må det gjøres prioriteringer i hvor mange som skal intervjues. Valget med å prioritere mange variabler foran mange enheter kaller Jacobsen er intensivt design. Ved å intervjuet fåtall personer, gir det liten grad av mulighet til å

generalisere. Jacobsen skriver at kvalitative tilnærminger som regel vil ha problemer med den eksterne validiteten (Jacobsen, 2005, s. 130). I denne oppgaven er denne utfordringen forsøkt å møte med en god utvalgsstrategi.

Individuelle intervjuer gir mulighet til nyanserikdom, men krever samtidig at forskeren evner å håndtere den store mengden data (Jacobsen, 2005, s. 130). I tillegg til å være ustrukturerte, vil dataene også være komplekse. Ved å gjennomføre en konsekvent analyse at dataene forsøker forskeren i denne oppgaven å forholde seg til denne rikdommen og kompleksiteten.

Med hensyn til idealet om nærhet i kvalitative undersøkelser, er det en fare for at nærheten rett og slett kan bli for nær. Dette kan også sees i sammenheng med det som tidligere er skrevet om før-dommer. Ved å komme for nært, kan en uønsket effekt være et tap av evnen til kritisk refleksjon. Det er derfor viktig å ha en bevist objektiv distanse til datamaterialet, noe forfatteren i denne oppgaven har forsøkt å etterleve.

1.3.1 Tidligere studier

Det finnes lite forskning på en spesifikk avdeling sett opp mot forsvarsplanlegging over en årrekke i Norge, men med tanke på skriftlige primærkilder er kildetilfanget i form av offentlige dokumenter omfattende. De aller fleste dokumenter som er relevante for denne oppgaven er enten tilgjengelige på regjeringen eller Stortingets nettsider. Muntlige primærkilder vil være intervjuobjektene.

Om Kystjegerkommandoen finnes det dog en meget god bok, som tar for seg historien til Kystjegerkommandoen. Denne er skrevet av Roy Andersen og har tittelen «*Fra Grøtavær til Ghormach*». Boken tar for seg avdelingen i detalj, og forteller om avdelingsstruktur og endringer, utviklingstrekk, episoder fra Afghanistan, og hva en kystjeger er. Boken har fungert som et meget godt hjelpemiddel for bakgrunnsinformasjon til denne oppgaven, og er dermed en sekundærkilde sammen med blant annet de historiske bøkene til Fjeld, «*KLAR TIL STRID – Kystartilleriet gjennom århundrene*», og Melien, Armann og Andersen «*Kystartilleri og kystjegere – innhogg og utsyn*», som også er om Kystartilleriet, men som i tillegg tar for seg opprettelsen av Kystjegerkommandoen.

Det er skrevet en masteroppgave som omhandler Kystjegerkommandoen spesifikt, som har vært mulig å finne. Denne er skrevet av Arild Edinsen, og har tittelen «*Kystjegerkommandoen post Afghanistan – Fortsatt en relevant maritim kapasitet?*». Oppgaven tar ikke for seg avdelingen med søkelys på forsvarsplanlegging, men handler om hva Kystjegerkommandoen konseptuelt kan være i Sjøforsvaret etter slutten på Afghanistanoppdraget. Oppgaven er sikkerhetsgradert Begrenset i henhold til sikkerhetsloven.

Det finnes flere masteroppgaver som omhandler forsvarsjefens fagmilitære råd, utarbeidelse av langtidsplaner for Forsvaret, og forsvarspolitik. Et utvalg av disse er Frank Danjords oppgave «*Forsvarssjefens forsvarsstudier – hvilken innvirkning har de på departementets etterfølgende langtidsplaner?*» fra 2008, Øystein Jack Næss sin oppgave «*Langtidsplanlegging i Forsvaret (1988-2008). En studie av prosessen med å utarbeide langtidsplaner for Forsvaret*» fra 2011, og Sigve Solheims oppgave «*Norsk forsvarspolitik 1990–2018. Distriktpolitiske hensyn i norsk forsvarsdiskurs etter den kalde krigen*» fra 2018. Ingen av disse oppgavene tar for seg en spesifikk avdeling, men tar for seg fenomenet de omhandler.

1.4 Disposisjon

Oppgaven er delt opp i fem kapitler. Kapittel 1 gir en innledning og aktualiserer temaet til oppgaven. Kapittel 2 beskriver prosessen i arbeidet med å utarbeide langtidsplaner, og omtaler de dokumentene denne oppgaven har studert med tanke på Kystjegerkommandoen. Målet med dette er å sette leseren i stand til å forstå gangen i prosessen. Kapittel 3 gir i første del en presentasjon av råd, anbefalinger, innstillinger, og vedtak som omhandler Kystjegerkommandoen fra opprettelse og frem til 2005. Andre del av kapitlet del konkluderer for perioden med hensyn til problemstillingen, og drøfter funnene fra dokumentstudiene og intervjuene for den gjeldende perioden. Kapittel 4 gir i første del en presentasjon av råd, anbefalinger, innstillinger, og vedtak som omhandler Kystjegerkommandoen fra 2005-2012. Andre del av kapitlet del konkluderer for perioden med hensyn til problemstillingen, og drøfter funnene fra dokumentstudiene og intervjuene for den gjeldende perioden. Kapittel 5 gir i første del en presentasjon av råd, anbefalinger, innstillinger, og vedtak som omhandler Kystjegerkommandoen fra 2012-2020. Andre del av kapitlet del konkluderer for perioden med hensyn til problemstillingen, og drøfter funnene fra dokumentstudiene og intervjuene for den gjeldende perioden. Kapittel 6 svarer på problemstillingen gjennom en oppsummering og konklusjon.

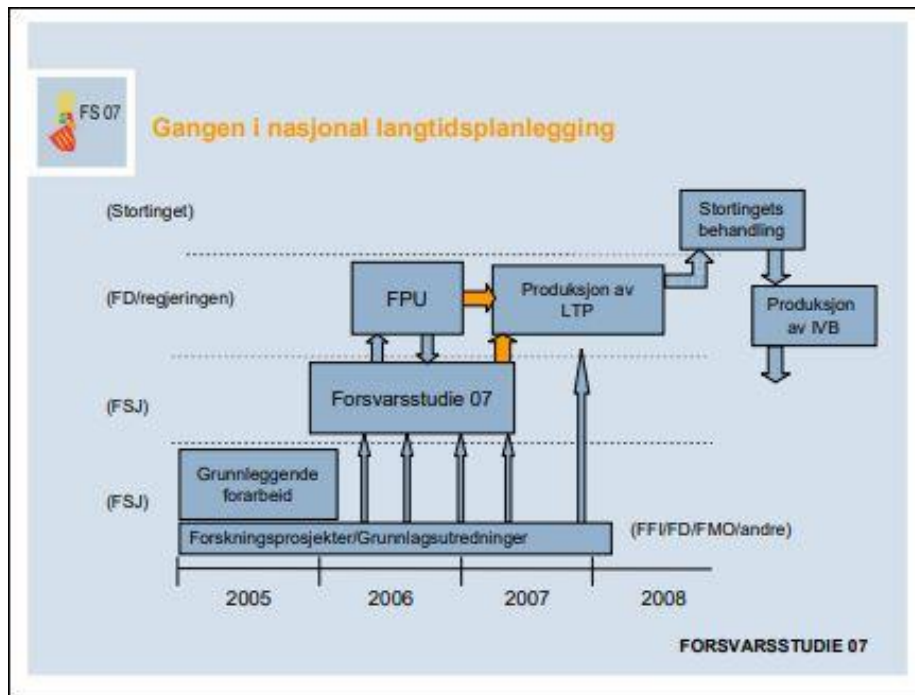
2 Forsvarsplanlegging i Norge – en oversikt

Dette kapitlet har til hensikt å gi en kortfattet og oversiktlig redegjørelse for hvordan en syklus i forbindelse med langtidsplanleggingen i Forsvaret gjennomføres. Figur 1 gir en oversikt over langtidsplaner fra 2000-2020. Alle disse langtidsplanene vil bli nevnt i denne oppgaven. Figuren viser viktige sikkerhetspolitiske hendelser i tidsepoken. Tittelen den aktuelle langtidsplanen har fått, gjenspeiler hva som var viktig i den aktuelle planen. Ved å studere den nederste linjen ser man utdrag av de viktigste punktene planene omhandler.

Figur 1 Tidslinje langtidsplaner 2000-2020 (Skuse, 2021, juni)

Langtidsplanleggingen i Norge skjer i hovedsak ved at forsvarssjefen mottar et rammeskriv av Forsvarsdepartementet som inneholder oppdraget til forsvarssjefen for utarbeidelsen av et fagmilitært råd. Figur 2 viser en generisk oversikt over gangen i nasjonal langtidsplanlegging, mens figur 3 viser gangen i arbeidet med langtidsplan for 2020.

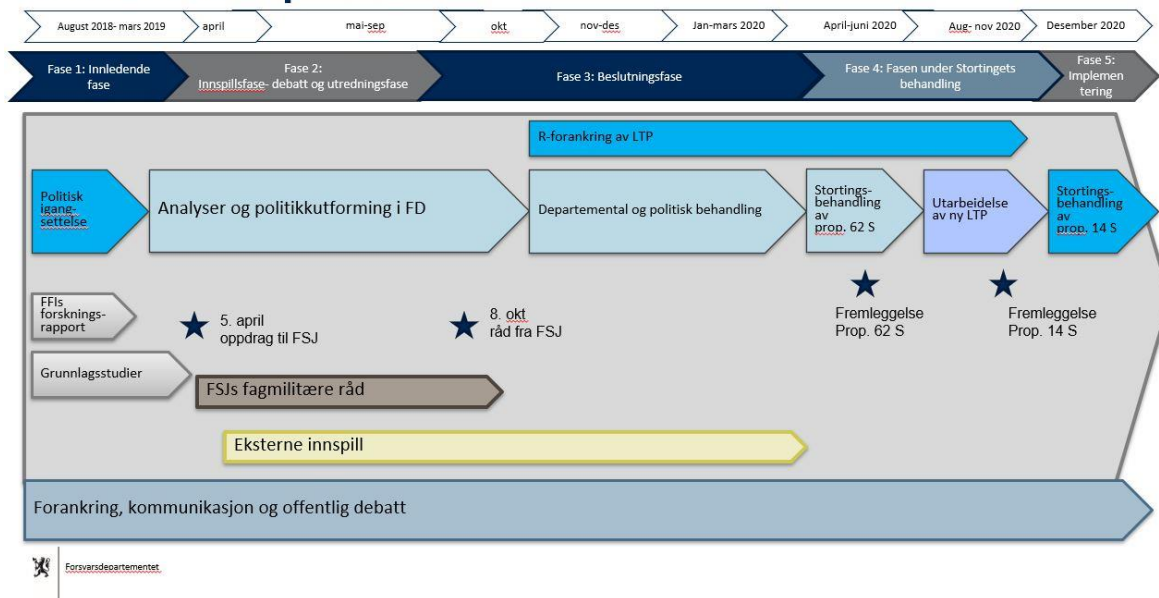

Figur 2 Gangen i nasjonal langtidsplanlegging (Danjord, 2008)

Fra figuren ser man at det har pågått et grunnleggende forarbeid i en periode før selve forsvarsstudien påbegynnes. Spesielt for FS 07, er at det samtidig var oppnevnt et forsvarspolitisk utvalg (FPU) av Forsvarsdepartementet, som arbeidet parallelt med forsvarssjefens prosess. At det her var møter med utveksling av informasjon kan sees i figuren. Når forsvarssjefen har overlevert sitt arbeid til Forsvarsdepartementet, starter arbeidet med produksjon av langtidsplan. Det ferdige forslaget til langtidsplan fremlegges Kongen i Statsråd av regjeringen for godkjenning, før det går til Stortinget for videre politisk behandling i Utenriks- og forsvarskomiteen. Etter politisk behandling i Utenriks- og forsvarskomiteen, blir det fremsendt en innstilling til Stortingets plenum basert på forslaget til langtidsplan. Stortingsbehandlingen avsluttes ved votering, hvor planen som hovedregel, godkjennes. Regjeringen ved Forsvarsdepartementet produserer iverksettelsesbrev for forsvarssektoren (IVB) basert på den godkjente langtidsplanen, som sendes de respektive etatsjefene¹ underlagt Forsvarsdepartementet.

¹ Etatsjefene under Forsvarsdepartementet er Forsvarssjefen, Direktøren for Forsvarsbygg (FB), Direktøren for Forsvarsmateriell (FMA) og Direktøren for Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) (Forsvarsdepartementet, 2022a)

Oversikt LTP-prosess

Figur 3 Oversikt LTP-prosess (Skuse, 2021, juni)

Figur 3 viser den faktiske tidslinjal for gjennomføringen av prosessen med langtidsplanen slik den fant sted i 2018-2020. Prosessen er her delt opp i fem faser, disse er henholdsvis innledende fase, innspillfase, debatt og utredningsfase, beslutningsfase, fase for Stortingsbehandling, og implementeringsfase. Hver av linjene som beveger seg fra venstre mot høyre representerer arbeid gjort av Forsvarsdepartementet, Forsvarets forskningsinstitutt (FFI), forsvarssjefen, eller eksterne innspill. Den nederste linjen representerer et kontinuerlig arbeid med forankring, kommunikasjon og debatt. Spesielt i prosessen representert ved figur 3 er at Stortinget sendte forslaget til langtidsplan tilbake til regjeringen. De måtte dermed utarbeide et nytt forslag for å få den godkjent i Stortinget.

Selv om dette gir et kortfattet overblikk over prosessen rundt langtidsplanlegging i Norge, viser det alle stedene de forslag som omhandler Kystjegerkommandoen må gjennom, før det ender opp som et mulig vedtak fra Stortinget. Det er ikke gitt at produktet til slutt blir slik det kan se ut som i for eksempel forsvarssjefens fagmilitære råd. I de tilfeller hvor regjeringen er en mindretallsregjering uten støtteparti på Stortinget som vil sikre flertall for den aktuelle planen, betyr det hardere forhandlinger og større mulighet for andre vedtak enn det som er foreslått. Det er likevel verdt å merke seg at det er en tradisjon for å prøve å få til et bredt tvverrpolitisk forsvarsforlik i Norge.

Sluttproduktet etter den politiske behandlingen i Utenriks- og forsvarskomiteen er det som heter innstilling. Figur 4 viser sammenhengen mellom henholdsvis langtidsplan fra regjeringen, og innstilling fra Utenriks- og forsvarskomiteen for votering i Stortinget fra 2005 - 2021.

St.prp. nr. 42
(2005-2008)
Den videre moderniseringen av Forsvaret i perioden 2005-2008

St.prp. nr. 48
(2007-2008)
Forbud mot bruk av atomvåpen og forpliktelser til vern om Norges interesser og verdier

Prop. 73 S
(2011-2012)
Proposisjon til Stortinget (forelag til stortingsmelding)
Et forsvar for vår tid

Prop. 151 S
(2015-2016)
Proposisjon til Stortinget (forelag til stortingsmelding)
Kampkraft og beredskap
Langtidsplan for forsvar

Prop. 62 S
(2015-2016)
Proposisjon til Stortinget (forelag til stortingsmelding)
Vilje til beredskap
Langtidsplan for forsvar

Prop. 14 S
(2015-2016)
Proposisjon til Stortinget (forelag til stortingsmelding)
Evne til forsvar –
Langtidsplan for forsvar

Innst. 87 S
(2015-2016)
Innstilling til Stortinget (forelag til stortingsmelding)
Evne til forsvar –
Langtidsplan for forsvar

Sammenstilling av Proposisjon og Innstilling (Tofte, 2021, juni)

3 Kystjegerkommandoen 1998 – 2005

I Stortingsmelding nr.22 (1997-1998) ser man et av de første tegnene på at noe er i gang med å skje med Kystartilleriet. Der står det at Kystartilleriet skal utvikles og omorganiseres i en mobil og fleksibel retning. Det skal etableres nye avdelinger basert på lette missilavdelinger, jegerτροpper, deler av materiellarven og mindre nyinvesteringer (Forsvarsdepartementet, 1998, s. 67). Spesielt erfaringer fra Gulfkrigen med bruken av presisjonsstyrte våpen, gjorde at det stasjonære Kystartilleriet med statiske anlegg var langt mer sårbare enn man tidligere hadde trodd (Andersen, 2005, s. 112). Utviklingen i Stortingsmeldingen forvarset, lot ikke vente på seg. Allerede ved utløpet av 1998 var Kystartilleriet redusert fra å være et vesentlig bidrag til invasjonforsvaret i alle deler av landet til kun ha rester av sin struktur igjen (Fjeld & Kystartilleriets, 1999, s. 347). De neste årene frem til opprettelsen av Kystjegerkommandoen ble invasjonforsvaret ytterligere nedtonet, og forsvarsbudsjettene svekket. Fra myndighetenes sin side ble ord som mobilitet og fleksibilitet til å operere både utenlands og innenlands vektlagt (Melien, Andersen, Armann & Kystjegerforeningen, 2009, s. 38). Daværende flaggkommandør Jan Eirik Finseth ble tidlig i vinteren 2000 utnevnt til kystartilleriinspektør (Andersen, 2005, s. 114). Finseth hadde tidligere hatt stillingen som sjef for strategisk plankontor i Sjøforsvarsstaben, hvor også tidligere forsvarssjef admiral Haakon Bruun-Hanssen samtidig jobbet ved samme kontor som ung orlogskaptein (Bruun-Hanssen, intervju). Her hadde diskusjonene om hva det «nye» Kystartilleriet skulle bli allerede pågått en god stund. At kystsonen da, som i fremtiden, innbød til uenigheter forteller denne uttalelsen til Finseth litt om:

Kystsonen har hele tiden vært et diskusjonstema, og på mange måter en kamp mellom Sjøforsvaret og Hæren. Hæren ville ha overført ansvaret for kystsonen uten å ha den nødvendige militærfaglige kompetanse. Dette var fra Hærens side en kamp om å opprettholde størrelse og tilegne seg flest mulig avdelinger, uten noen som helst operativ erfaring eller grunnleggende fagmilitær vurdering. Det var den gang. Dette har endret seg, og slike meningsløse diskusjoner finner jeg bekjent ikke sted i dag. (Finseth, intervju)

Med Finseth som Kystartilleriinspektør visste forsvarsledelsen hva de hadde valgt. Finseth var klar i sin sak om at han ønsket en kystjegerkommando tilpasset de nye forsvarspolitiske målsetningene om deltakelse i internasjonale militære operasjoner. Han ville også legge ned de siste faste anleggene til Kystartilleriet som var lagt i møllpose (Andersen, 2005, s. 115). Finseth var imidlertid ikke alene om ambisjonene om en Kystjegerkommando. Allerede i 1998 hadde daværende forsvarssjef general Arne Solli satt i gang utredningen Forsvarsstudie 2000 (FS 2000). Under daværende brigader Sverre Diesens ledelse, presenterte FS 2000 ambisjoner som i stor grad sammenfalt med Finseths.

3.1 De første leveårene

Ved fremleggelsen av Forsvarsstudie 2000 (FS 2000) i juni samme år blir Kystjegerkommandoen første gang nevnt. Den blir foreslått opprettet som en avdeling oppsatt med lette fartøyer (Stridsbåt 90) og missiler som delvis skal erstatter tradisjonelt kystartilleri. Avdelingen skal også gi operativ sjef en sjø mobil kapasitet for raids og angrep mot prioriterte mål på land til støtte for hær operasjoner (Forsvarssjefen, 2000, s. 20). Avdelingen blir anbefalt plassert på Trondenes ved Harstad. Videre anbefaler FS 2000 at det stasjonære kystartilleri blir nedlagt med forklaring i at det ikke representerer en tilstrekkelig viktig kapasitet til å få prioritet i den ressursituasjonen Forsvaret befinner seg i. Som følge av nedleggelsen av Kystartilleriet anbefales også Befalsskolen for Kystartilleriet på Oscarsborg (BSKA) nedlagt og slått sammen med Befalsskolen for Marinen (BSMA) i Horten til å bli Befalsskolen for Sjøforsvaret (BSS).

I juli 1999 blir Forsvarspolitisk utvalg utnevnt ved kongelig resolusjon, og utvalget gir sin rapport *Et nytt Forsvar* i juni 2000. Utvalget støtter strukturen anbefalt i FS 2000 med hensyn til Kystjegerkommandoen, og kommenterer at det er en tung beslutning å legge ned en tradisjonsrik våpengren, men at utvalget mener det er riktig sett i lys av den sikkerhetspolitiske, militære og våpenteknologiske utviklingen (NOU 2000:20, 2000, s. 83). De kommenterer også at faste kystartillerianlegg bør fases ut så raskt som mulig.

I den påfølgende stortingsproposisjonen, St.prp. nr. 45 (2000-2001), anbefaler regjeringen det samme som står i både FS 2000 og NOU 2000:20. Kystjegerkommandoen skal inn i forsvarsstrukturen, og ordlyden fra FS 2000 går til dels igjen. Regjeringen foreslår å opprette Kystjegerkommandoen i Harstad innen 1. januar 2002. Avdelingen vil være en stående utdanningsavdeling oppsatt med fartøyer og missiler som delvis erstatter tradisjonelt kystartilleri og delvis gir operativ sjef en sjø mobil kapasitet for støtte til sjø- og landoperasjoner. Dette skal omfatte både evne til å bekjempe sjømål fra land, og evne til raid og angrep på landmål (Forsvarsdepartementet, 2001, s. 156). Full drift av avdelingsutdanningen ved Kystjegerkommandoen skal etableres senest 1. august 2005. I St.prp. nr. 45 (2000-2001) kommer også forslaget om å legge ned Marineinspektoratet (MARINSP) og Kystartilleriinspektoratet (KAINSP), og opprette Kysteskadren. Det står at tiltaket legger forholdene til rette for integrasjon og felles faglig utvikling mellom Marinen og Kystartilleriet etter hvert som det tradisjonelle skillet blir visket ut. BSMA og BSKA blir også foreslått nedlagt, og deretter opprette Befalsskolen for Sjøforsvaret (BSS) på Karljohansvern (Forsvarsdepartementet, 2001, s. 154).

På Stortinget avleverer Forsvarskomiteen Innst. S. nr. 342 10. juni 2001. Denne innstillingen tar utgangspunkt i St.prp. nr. 45 (2000-2001), og inneholder ikke noen endringer relevante for temaet

denne oppgaven, enn hva som er foreslått tidligere. Komiteen anbefaler med romertall XI at Kysteskadren opprettes, med romertall XII as BSS opprettes og med romertall XIII av Kystjegerkommandoen opprettes ved Harstad (Forsvarskomiteen, 2001, s. 65). I samme innstilling skriver komiteen inn i endringer/tillegg romertall I punkt 2 at det i Hæren skal opprettes Jegerforband på minimum bataljonsnivå.

I møte på Stortinget onsdag den 13. juni 2001 skal innstillingen behandles og voteres over. Romertall XI, XII og XIII bifalles av Stortinget etter votering, og dette blir vedtak 593, 594 og 595.

Kystjegerkommandoen blir formelt opprettet 10. desember 2001 under en offisiell markering på Trondenes, og besto da av 430 personer (Andersen, 2011, s. 142). Den 19. oktober 2001 var det regjeringsskifte i Norge, Jens Stoltenbergs (Ap) mindretallsregjering gikk av, og inn kom Kjell Magne Bondevik (KrF) med sin andre regjering som ble benevnt Samarbeidsregjeringen (Regjeringen, 2001). 5 april 2002 kommer regjeringen Bondevik med St.prp. nr. 55 (2001-2002), kalt Gjennomføringsproposisjonen. Denne bekrefter at Kystjegerkommandoen er opprettet på Trondenes. Videre omtaler den øremerkede midler til avdelingen i perioden 2002-2005 (Forsvarsdepartementet, 2002a, s. 42). Videre bekrefter den at de andre vedtakene fra Stortinget som gjelder Kystartilleriet er iverksatt. Forsvarskomiteens innstilling Innst. S. nr. 232 (2001-2002) tar ikke for seg noe som omhandler Kystjegerkommandoen og heller ikke den påfølgende debatten og vedtakene i Stortinget 19. juni 2002.

I oktober 2003 utgir daværende Forsvarsminister Kristin Krohn Devold (H) sine endelige rammer for arbeidet med Forsvarssjefens Militærfaglige Utredning 2003 i dokumentet *Rammer for forsvarssjefens militærfaglige utredning* (Forsvarsdepartementet, 2002b). I skrevet står det ikke noe spesifikt om Kystjegerkommandoen, men under prioriterte kapasiteter står det at en begrenset amfibisk kapasitet må vurderes.

8. desember 2003 gir forsvarssjef, general Sigurd Frisvold, sitt militærfaglige råd til Forsvarsdepartementet. Kystjegerkommandoen blir første gang nevnt i dokumentet i kapitlet om anbefalte tiltak ved endrede ressursforutsetninger. Her står det at ved en reduksjon i budsjettrammen vil Kystjegerkommandoen nedlegges. Kystjegerkommandoen blir også nevnt som en bidragsyter som styrkemultiplikator i kystfarvann (Forsvarssjefen, 2003, s. 16). Forkortelsen ISTAR (Intelligence, Surveillance, Target acquisition and Reconnaissance) får mye oppmerksomhet i utredningen, og i punktene som omhandler felleskapasiteter blir dette særlig vektlagt.

ISTAR er et konsept som går ut på å integrere og synkronisere bruken av sensorer og informasjons-, etterretnings- og målangivelsesdata til støtte for operasjoner. Det kommer frem at Forsvarets

kapasiteter er spredt i en rekke fagmiljøer og forsvarsgrener, og at det er et behov for å samle taktiske ISTAR-kapasiteter i Forsvaret. Det anbefales å etablere en felles, taktisk ISTAR-bataljon som skal kunne utnyttes av land-, sjø- og luftkomponenter, så vel som av Fellesoperativt hovedkvarter. Enheten skal være i stand til å bidra med komponenter inn i en alliert amfibisk styrke. Videre er det planlagt en Unmanned aerial vehicle (UAV)-enhet som planlegges operativ fra 2007 (Forsvarssjefen, 2003, s. 12). Organisering, lokalisering og utdanning av enheten skal tilpasses behovene for utvikling av felles ISTAR bataljon, men den kommer frem som en del av Luftforsvaret i forsvarssjefens anbefalte operative struktur oversikt i slutten av utredningen. I delen som omhandler landmilitære kapasiteter er det et strukturmål for 2008 å ha en ISTAR-bataljon med kort reaksjonstid klar. Bataljonen skal utgjøre landkomponenten i den felles, taktiske ISTAR bataljonen/korpset tidligere nevnt (Forsvarssjefen, 2003, s. 15).

I forsvarssjefens prioriteringer for maritime kapasiteter blir Kystjegerkommandoen anbefalt videreført, men som en integrert del av felles, taktisk ISTAR bataljon. Ambisjonen er at avdelingen skal utgjøre bataljonens maritime element, primært med sjøtransport, båtmateriell, og et mindre antall patruljer som skal være spesielt trent for operasjoner på land i kystsonen. Patruljene vil gjennomføre størstedelen av sin patruljeutdanning i Hærens ISTAR bataljon. Kystjegerkommandoen vil tilføres kapasitet til sikring og oppklaring i kystsonen og Kystjegerkommandoens båtskvadron vil i tillegg kunne tilføre maritim mobilitet til spesialstyrker (Forsvarssjefen, 2003, s. 18). I anbefalt basestruktur for Sjøforsvaret fra 2005-2008, står det at Kystjegerkommandoen skal være i Harstad (Forsvarssjefen, 2003, s. Vedlegg IV).

Forsvarsdepartementet sitt påfølgende forslag til langtidsplan, St.prp. nr. 42, får tittelen *Den videre moderniseringen av Forsvaret i perioden 2005-2008*. Her får ikke overraskende ISTAR igjen en del oppmerksomhet. ISTAR blir nevnt som et satsningsområde i NATO, og regjeringen anbefaler å etablere en modulbasert ISTAR-enhet av inntil bataljons størrelse som en felleskapasitet. Enheten forutsetter samvirke på tvers av forsvarsgrener og nettverksorganisering, og vil kunne gjøres flernasjonalt. Enheten skal ha stor anvendelighet, og vil være svært godt egnet til krisehåndtering, ikke minst nasjonalt (Forsvarsdepartementet, 2004a, s. 56). Det anbefales også å anskaffe en UAV-kapasitet som skal integreres i ISTAR-enheten, men som også skal kunne nyttes utenfor rammen av ISTAR. Ambisjonen er å anskaffe dette raskt i perioden 2005-2008 for å høste erfaringer som kan brukes til eventuell utvidelse av kapasitetsområdet etter 2008. UAV-kapasiteten blir her plassert under felleskapasiteter, og er i motsetning til Forsvarssjefens Militærfaglige Utredning 2003 ikke plassert som et strukturelement i Luftforsvaret i forslaget til Forsvarets strukturoversikt senere i proposisjonen (Forsvarsdepartementet, 2004a, s. 69). For Kystjegerkommandoens del blir den i kapitlet om sjøstyrker anbefalt videreført i redusert omfang. Avdelingen skal tilpasses å kunne operere integrert

innenfor felles taktisk ISTAR-enhet, spesialtrent for ISTAR-relaterte oppdrag i kystsonen (Forsvarsdepartementet, 2004a, s. 64). Senere i dokumentet kommer det frem hva redusert omfang betyr. Der står det at avdelingens ambisjon er endret og fra å være rundt 430 personer ved opprettelsen skal den nå bestå av underkant 90 årsverk. Som en følge av denne endringen vil Base Olavsværn, med mindre justeringer, tilfredsstillende KJKs behov for kompaktbase. KJK vil være en mobil kapasitet, som vil trene med norske og allierte styrker fra så vel Olavsværn som 6. divisjon i indre Troms, Ramsund og Åsegarden (Forsvarsdepartementet, 2004a, s. 95). Flyttingen blir begrunnet i behov for dyre Eiendom, Bygg og Anlegg (EBA) investeringer på Trondenes, og nærhet til KJKs øvrige underavdelinger. I forslaget om vedtak i proposisjonen står det i romertall VII at Kystjegerkommandoen flyttes fra Trondenes til Olavsværn (Forsvarsdepartementet, 2004a, s. 127).

I Innstilling til Stortinget fra Forsvarskomiteen (Innst. S. nr.234) gjentas store deler av det som er nevnt i St.prp. nr. 42. Om ISTAR-enhet plassert i felleskapasiteter står det at denne skal etableres som en modulbasert enhet av inntil bataljons størrelse, og at Kystjegerkommandoen skal tilpasses for å kunne operere sammen med enheter fra 6. divisjons kommando integrert i denne felles ISTAR-enheten. For anskaffelse av UAV-kapasitet står det det samme som i forslaget fra regjeringen, og at UAV-kapasiteten skal integreres i ISTAR-enheten.

For Kystjegerkommandoens del har ordlyden endret seg noe. Kystjegerkommandoen skal videreføres i redusert omfang, og tilpasses for også og kunne operere integrert innenfor felles taktisk ISTAR-enhet. Avdelingen skal være spesialtrent for ISAR-relaterte oppdrag i kystsonen (Forsvarskomiteen, 2004, s. 31). Regjeringens forslag om å flytte Kystjegerkommandoen fra Trondenes til Olavsværn møter kraftig motbør i Forsvarskomiteen. I innstillingen argumenterer flertallet sterk imot grunnlaget for å flytte avdelingen slik det er forslått i St.prp. nr. 42. Hovedsakelig klarer de ikke å akseptere seg det økonomiske grunnlaget som er lagt til grunn for å foreslå flytting, samt at de åpenbart fant det nødvendig å påpeke at KJK ikke er en båtavdeling, men en avdeling som skal operere i kystsonen og hvor fartøyene primært er et transportmiddel- Flertallet går derfor inn for å opprettholde Kystjegerkommandoen på Trondenes (Forsvarskomiteen, 2004, s. 50). De viktigste tilrådingene Forsvarskomiteen gjør til Stortinget i Innst. S. nr. 234 med hensyn til denne oppgaven er ved romertall I at Stortinget tilslutter seg Forsvarets fremtidige styrkestruktur som er beskrevet i St.prp. nr. 42. Romertall IV at Hærens jegerforband nedlegges og deler av virksomheten innlemmes i en ISTAR-enhet, og i romertall VII at Kystjegerkommandoen opprettholdes på Trondenes (Forsvarskomiteen, 2004, s. 78). Den 10. juni 2004 møtes Stortinget for å votere over Innst. S. nr. 234, og de nevnte romertall vedtas med vedtak 418, vedtak 421 og vedtak 424 (Stortinget, 2004b).

14. september 2004 gir Forsvarsdepartementet ut iverksettingsbrevet for planperioden 2005-2008. I dette dokumentet fremkommer det mer detaljer rundt hvordan vedtakene fra Stortinget skal implementeres. I tabellen om målstruktur 2008 finner vi igjen en ISTAR-enhet i Hæren og Kystjegerkommandoen som ISTAR-enhet i Sjøforsvaret. Det som dog ikke kommer frem av tabellen er felles ISTAR-enhet under felleskapasiteter som var vedtatt i romertall I i henhold til vedtatt fremtidig styrkestruktur fra Stortinget. Videre har det kommet inn et nytt strukturelement i Luftforsvaret kalt UAV-kapasitet som ISTAR-enhet (Forsvarsdepartementet, 2004b, s. 20).

I kapitlet om øvrig operativ struktur fellesfunksjoner fremkommer det dog et oppdrag om å etablere en modulbasert ISTAR-enhet som opprettes med basis i eksisterende E-bataljon (EBN) i Hæren, KJK i Sjøforsvaret, og en nyopprettet UAV-avdeling i Luftforsvaret (Forsvarsdepartementet, 2004b, s. 29). Det blir videre i delen som omhandler Hæren gitt oppdrag å etablere felles modulbasert ISTAR-enhet av inntil en bataljons størrelse. Felles ISTAR-enhet skal etableres med basis i Hæren, og Generalinspektøren for Hæren (GIH) skal koordinere myndighet for etablering og utvikling i tett samarbeid med Generalinspektøren for Sjøforsvaret (GIS) og Generalinspektøren for Luftforsvaret (GIL). Enheten skal ha begynnende kapasitet innen utgangen av 2005 og være operativ innen 2007 (Forsvarsdepartementet, 2004b, s. 32). For Kystjegerkommandoen står det at felles ISTAR inkludert maritim ISTAR (KJK) vil gi en ny kapasitet for overvåkning, etterretning og sikring i kystsonen. KJK skal kunne ivareta en internasjonal rolle, og være deployerbar. Kystjegerkommandoen skal videreføres på Trondenes, og skal dimensjoneres som en maritim ISTAR-kapasitet og skal kunne operere som en del av felles ISTAR-enhet eller norsk maritim taktisk styrke, evt. inngå i en UK/NL-amfibiekapasitet eller annen internasjonal maritim enhet (Forsvarsdepartementet, 2004b, s. 35). Presiseringen av hva KJK skal dimensjoneres mot gir en klar forankring av KJK som en selvstendig enhet tilhørende Sjøforsvaret. Det som er mer overraskende er at Luftforsvaret får i oppdrag å etablere en UAV-enhet på Bardufoss som er operativt tilknyttet ISTAR-enheten. Denne enheten skal ha en begrenset UAV-kapasitet til eksperimentering og erfaringsinnhenting innen 2005-2006 for å gi et bedre grunnlag for videre ambisjonsnivå og fremdrift i utvikling av kapasiteten (Forsvarsdepartementet, 2004b, s. 38). Denne enheten ligger ikke inne som strukturelement i vedtatt styrkestruktur, og det kan virke som den er plassert direkte av Forsvarsdepartementet i iverksettingsbrevet.

3.2 De første leveårene, Fagmilitært forankret eller ren politikk?

Første del av kapitlet har beskrevet utviklingen av Kystjegerkommandoen basert på de offisielle dokumentene. I hvilken grad var denne utviklingen drevet av fagmilitære vurderinger, eller politikk?

Forsvaret er i denne perioden i en brytningstid med store omveltninger. I boken «*Balansegang*» fra 2015 blir de første årene av perioden beskrevet som gjennombruddet for en mer progressiv forsvarspolitik, og begynnelsen på slutten for den tradisjonelle kaldkrigstenkningens dominans (Bogen & Håkenstad, 2015). Det skal skapes et nytt Forsvar, og Kystjegerkommandoen blir en del av dette. At det foregikk diskusjoner og kamper i Sjøforsvaret om forslaget som gjelder opprettelsen av en Kystjegerkommando, kan man med stor grad av sikkerhet hevde at det var. Likeså kommer det fagmilitære svaret i FS 2000, med anbefaling om opprettelse av Kystjegerkommandoen.

På bakgrunn av de dokumenter som er tilgjengelige fra forsvarsledelse, regjering og Storting, samt intervjuer med militære beslutningstakere i perioden, mener forfatteren at prosessen med opprettelsen av Kystjegerkommandoen baserer seg på et stortingsvedtak med forankring i fagmilitære råd, og dermed ikke er en ren politisk beslutning basert andre politiske avveininger.

Den videre teksten går dypere i de fagmilitære betraktningene og politiske vurderingene i forbindelse med opprettelsen av avdelingen. Dette i den hensikt å gi et mer nyansert syn på vurderingene som lå til grunn, samt redegjøre for analysen som ligger til grunn for den foregående konklusjonen for tidsperioden.

Det er liten tvil om at det var en utstrakt oppfatning på midten av 90-tallet, og frem til tusenårsskiftet, om at Kystartilleriet hadde tjent sin tid og måtte utgå. Erfaringene fra Golfkrigen i 1991 hadde gjort det klart at med innføringen av presisjonsstyrte våpensystemer hadde stasjonære anlegg en begrenset forsvarsevne mot våpen med stor grad av nøyaktighet. Samtidig var det store endringer i de sikkerhetspolitiske omgivelsene etter oppløsningen av Sovjetunionen. Dette påvirket norske politikeres prioriteringer av forsvarsfeltet. Det var et ønske om å øke de militære bidragene til internasjonale operasjoner. Hensikten med dette var å både sikre nasjonale sikkerhetsinteresser og norsk innflytelse i internasjonale fora, samt ivareta at Norge bar sin del av byrdene for internasjonal fred og stabilitet (Terjesen, Gjelsten & Kristiansen, 2010, s. 496-497). Samtidig som dette skjedde gikk Forsvarets andel av budsjettene ned, slik at det oppsto et gap mellom de mål langtidsmeldinger og proposisjoner beskrev, og de økonomiske midlene som ble avsatt til formålet.

Sverre Diesen beskriver at opprettelsen av Kystjegerkommandoen var til dels kontroversiell i forsvarskretser. Kystartilleriet var en gammel tradisjonsrik og stor organisasjon. Det var ikke en forsvarsgren, men en troppeart. Organisasjonen var veldig stor og spilte både personell- og infrastrukturmessig, en stor rolle konseptuelt rundt forsvaret av kjerneområdet i Troms i kombinasjon med missiltorpedobåter (MTB) og minefelt. Sett i sammenheng med oppløsningen av Sovjetunionen, var trusselen for en sjøinvasjon mot store deler av kysten syd for Lyngenfjorden og videre sydover i realiteten borte. At den i hvert fall var redusert så mye at nytteverdien med stasjonære

kystartillerianlegg og kystfort nedover langs kysten var meningsløs, sammenlignet med alternativ bruk av de samme pengene på andre formål var han ikke i tvil om. Som han beskriver det:

Det er jo alltid det som er spørsmålet. Ikke hva man kan tenke seg at det kan bli bruk for, men hva sannsynligheten er for at det skal bli bruk for akkurat dette, sett opp mot hva det koster, og sammenlignet med hva man kan få med alternativ bruk av de samme pengene. Da kom selvfølgelig ikke Kystartilleriet ut med noe i nærheten av å kunne forsvares. (Diesen, intervju)

Fra den stund av var Diesen en sterk tilhenger av å avløse de stasjonære fortene med noe som var en mer lovende teknologi, og hadde større mobilitet. I alle posisjoner han hadde påvirkning på dette, gikk han sterkt inn for det (Diesen, intervju). I FS 2000 kommer dette klart frem ved anbefalingen om opprettelsen av Kystjegerkommandoen på Trondenes (Forsvarssjefen, 2000, s. 20).

Rent fagmilitært gjør Diesen et poeng ut av at dette var til dels kontroversielt i forsvarskretser, og spesielt i Sjøforsvaret. Sjøforsvaret så den gang på dette som en mulighet for å bli kvitt det «grønne» miljøet i Sjøforsvaret en gang for alle, og heller bruke pengene på overflate fartøyer (Diesen, intervju). Denne oppfatningen deles til dels av Haakon Bruun-Hanssen også. Han beskriver at Sjøforsvaret var opptatt av hva som kom etter Kystartilleriet. Først snakket man om middelstunge missilbatterier som erstatning for Kystartilleriet, men at dette møtte motstand i operative miljøer. Deretter var det snakk om å opprette marineinfanteri etter modell av Nederland/UK, og til slutt var noen inne på en jegerkommando etter samme mønster som Sverige opererte med. Bruun-Hanssens inntrykk er at løsningen skulle være et alternativ til Kystartilleriet, men at behovet stod i mindre fokus. Det ville uansett være et vanskelig tema da hele Forsvaret beveget seg bort fra territorialforsvar til internasjonale oppdrag. Spesielt MTB-våpenet var skeptiske til hva oppfølgeren til Kystartilleriet skulle bli, og da kanskje noe på bekostning av dem. Men også i Sjøforsvaret generelt, og i Forsvaret som helhet, var det skepsis hovedsakelig grunnet kampen om ressurser (Bruun-Hanssen, intervju). Jan Eirik Finseth var instrumentell i nedleggelsen av Kystartilleriet og opprettelsen av Kystjegerkommandoen. Han beskriver at den teknologiske utviklingen på mange måter satte en ledestjerne om at noe måtte gjøres annerledes. Det å operere med avdelinger som kunne kjenne til hva fienden drev på med, med tanke på å ha situasjonsforståelse og kunne skape et sannhetsbilde i området man skulle sloss, ble mer og mer viktig. Dette skapte grunnlaget for tankerekken rundt hva som måtte gjøres for å få dette til i kystsonen. At det var en kamp om å få gjennomslag for Kystjegerkommandoen, bekrefter også Finseth. Han beskriver det samme presset for kampen om ressursene, og skepsisen i Sjøforsvaret spesielt fra MTB miljøet.

Daværende forsvarsminister Bjørn Tore Godal (Ap) i Stoltenberg I regjeringen viderefører rådet om opprettelse av Kystjegerkommandoen fra FS 2000 i St.prp. nr. 45 (2000-2001), sammen med forslaget om nedleggelse av Kystartilleriinspektoratet og Marineinspektoratet for å opprette Kysteskadren i Sjøforsvaret. Basert på dette og Forsvarskomiteens Innst. S. nr. 342, vedtar Stortinget forslagene uten anmerkninger i vedtak 595 og 593 (Stortinget, 2000). Etter regjeringsskifte i oktober 2001, med Bondevik II regjeringens gjennomføringsproposisjon, følger det øremerkede midler for Kystjegerkommandoen frem til 2005 (Forsvarsdepartementet, 2002a, s. 42). Dette forsterker forfatterens syn om at opprettelsen av Kystjegerkommandoen baserer seg på et stortingsvedtak med forankring i fagmilitære råd, og dermed ikke er en ren politisk beslutning basert på andre politiske avveininger

I forbindelse med arbeidet med ny fireårsplan for Forsvaret som startet i 2003, er det fortsatt borgerlig mindretallsregjering med Kjell Magne Bondevik (KrF) som statsminister. I forsvarssjef general Sigurd Frisvolds militærfaglige utredning kommer det anbefalinger om omfattende endringer for Kystjegerkommandoen. Forkortelsen ISTAR har blitt et moteord, og er gjennomgående nevnt i dokumentet. Regjeringens Stortingsproposisjon får navnet «*Den videre moderniseringen av Forsvaret*», fokuset er fortsatt reduksjon i struktur, baser og støttestruktur sees på med lupe, og ordet «*Transformasjon*» er vesentlig. Vektleggingen av ISTAR viser dette tydelig, men det er samtidig motstand fra «tradisjonelle» miljøer særlig i Sjøforsvaret, som er bekymret for å miste sitt grunnlag, og dermed sine ressurser. Det fagmilitære rådet kommer i en periode det er stor endring både sikkerhetspolitisk, og med hensyn til den militære teknologiutviklingen. Videreføring av Kystjegerkommandoen for den nye landtidsperioden kan på den ene siden sees på som militærfaglig forankret da de militærfaglige anbefalingene som gjelder avdelingen blir vedtatt. På den andre siden blir forslaget om å flytte avdelingen til Olavsvern omgjort, og denne avgjørelsen fremstår hovedsakelig som en politisk begrunnelse.

Den videre drøftingen går dypere i hvorfor det endelige vedtaket i 2004 kan sees på som fagmilitært forankret med innslag av ren politikk.

Både forsvarssjefens FMU 03 og Forsvarsdepartementet i St.prp. nr. 42 (2003-2004), anbefaler å videreføre Kystjegerkommandoen. Avdelingen skal fortsatt være underlagt Sjøforsvaret, men i et redusert omfang. Videre skal avdelingen være en del av den store satsningen på en felles taktisk ISTAR-enhet, hvor også Luftforsvaret skal inngå med en UAV-enhet, i det som i hovedsak vil bestå av en ISTAR-bataljon fra Hæren. Som følge av den reduserte ambisjonen for Kystjegerkommandoen

anbefales det at avdelingen skal bestå av i underkant av 90 årsverk, og flyttes til Olavsvern utenfor Tromsø. Flyttingen blir også skrevet inn som romertall i proposisjonen til Forsvarsdepartementet. Sverre Diesen som da satt i Forsvarsdepartementet som assisterende militær departementsråd beskriver på den ene siden at forslaget om en felles ISTAR-enhet baserer seg på en slags nettverk sentrisk tankegang om at en ISTAR-enhet skulle kunne gi måldata for andre militære plattformer og våpensystemer. Og fordi denne enheten skulle være en leverandør av etterretninger, overvåkningsdata, og måldata til hele strukturen, skulle den derfor være en felles-enhet. Arkitektene bak FMU 03 tok den etablerte Kystjegerkommandoen, og bygde den inn i noe som ville vært en nyskaping. På den andre siden vurderer han det slik at de snur det litt på hodet med denne anbefalingen. Diesen er av den oppfatning at utgangspunktet kanskje burde ha vært den etablerte avdelingen, og så kunne man etter hvert tilført kapasiteter til den. Uavhengig av dette vurderer han dette som et oppriktig ønske om å lage et mer ISTAR-orientert operasjonskonsept for Forsvaret som helhet, som i større grad skulle baseres på evnen til å skape situasjonsforståelse i et operasjonsområde, og så skulle ilden komme utenifra. Dette er både fremtidsrettet og fortsatt relevant etter Diesen sitt skjønn, men han klarer ikke å erindre at Kystjegerkommandoen var «håret i suppa» slik som han forklarer det (Diesen, intervju).

Jan Eirik Finseth er av en litt annen oppfatning. Han beskriver at ideen bak felles ISTAR-enhet rett og slett begynte med at Hæren ville ha avdelingen. Dette må forstås i en sammenheng om at man på denne tiden ikke snakket om å bygge opp Forsvaret, men heller å bygge ned og effektivisere. Volumet skulle drastisk ned, og det han kaller papirbrigadene til Hæren skulle vekk. Gammelt utstyr og våpen skulle avhendes, og når det blir mindre penger, og det blir et press, da blir det en kamp mellom forsvarsgrenene. Dette gjør seg også gjeldende i Sjøforsvaret, og da ved at MTB-våpenet og ledelsen i Sjøforsvaret fortsatt var livredde for at en liten og effektiv avdeling skulle utvikle seg til noe som var truende spesielt for MTB-våpenet. Som Finseth sier det selv:

Jeg vil påstå, og med rette, at det var to som førte en fagmilitær diskusjon, eller kamp, i forhold til hvem som hadde kompetansen til å ivareta de militære utfordringene i kystsonen. Det var Nils Johan Holte og undertegnede. I prinsippet var det vi som la det fagmilitære grunnlaget for det som er Kystjegerkommandoen i dag. (Finseth, intervju)

Haakon Bruun-Hanssen gjør et poeng av at det var en annen avdeling som var i ferd med å etablere seg i det samme tidsrommet, og det var Etterretningsbataljonen (Ebn) i Hæren. Den gang var det daværende generalmajor Kjell Grandhagen som var sjef for Hærens 6.Divisjon, og ifølge Bruun-Hanssen pågikk det en diskusjon om hvor disse ISTAR-miljøene skulle være tilknyttet. Til slutt er det spesielt to årsaker til forslagene som kommer. Det ene er frykten for at disse to avdelingene skal bli

slått sammen, eller at man skal uthule en politisk beslutning ved at Kystjegerkommandoen står igjen med en svært liten personellramme, mens resten er overført til Hæren. Og for det andre, hvordan avdelingen skal overleve med de reduserte økonomiske rammene i Forsvaret, som er grunnlaget for at Kystjegerkommandoen blir definert med antall årsverk (Bruun-Hanssen, intervju).

Det er jo også dette som står i forslaget til langtidsplan fra Forsvarsdepartementet, og da spesifisert med at Kystjegerkommandoen skal bestå av i underkant 90 årsverk. Som tidligere nevnt fra de offisielle dokumentene, fremkommer det også et forslag om å flytte Kystjegerkommandoen til Olavsvern fra Forsvarsdepartementet i St.prp. nr. 42 (2003-2004).

I Forsvarskomiteen på Stortinget blir det gjennom forhandlinger mellom regjeringspartiene og opposisjonen enighet om et forsvarsforlik. Dette skjer selvfølgelig ikke uten omfattende diskusjoner i komiteen. Den reduserte ambisjonen for avdelingen, og forslaget om årsverksramme blir ikke spesielt bemerket av komiteen. Flytting av avdelingen derimot, kan synes å ha vært omfattende diskutert. Resultatet er at flertallet i komiteen, og da alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet (Frp), fremmer forslaget om at Kystjegerkommandoen opprettholdes på Trondenes (Forsvarskomiteen, 2004, s. 50). De interne forhandlingene i komiteen, og diskusjonene i stortingsgruppene, for å komme til enighet som gjelder dette punktet har ikke vært tilgjengelig for forfatteren. Men ved å studere noen av talene som ble holdt i forbindelse med votering i Stortinget fremheves inntrykket av at avgjørelsen i hovedsak er en politisk beslutning. Både representanter for Høyre og Arbeiderpartiet snakker varmt om enigheten for å beholde Kystjegerkommandoen på Trondenes i Harstad. Forsvarskomiteens daværende leder, Marit Nybakk (Ap), takker i sin tale representantene fra regjeringspartiene for konstruktivt samarbeid og vilje til å komme i mål, uten at Kystjegerkommandoen blir spesifikt nevnt. Ved votering bifalles romertall VII i Stortinget med 85 mot 19 stemmer (Stortinget, 2004a, s. 37).

På den ene siden kan det virke som at forsvarsjefen til dels tar høyde for de argumentene intervjuobjektene fremhever i intervjuene, i sitt fagmilitære råd. Videre kan det hevdes at Forsvarsdepartementet følger den samme linjen som anbefalt av forsvarssjefen i sin anbefaling til langtidsplan i St.prp. nr. 42 (2003-2004) med tanke på Kystjegerkommandoen. Detaljgraden er likevel mer oppløselig i forslaget til Forsvarsdepartementet, og man får dypere forståelse for hva det er de ønsker med den uttalte reduserte ambisjonen for avdelingen. På den andre siden viser den politiske behandlingen i Forsvarskomiteen, og senere på Stortinget, at Bondeviks mindretallsregjering var avhengig av enten Fremskrittspartiet som støtteparti for å inneha flertallet de trengte, eller inngå et tverrpolitisk forsvarsforlik med den resterende opposisjonen på Stortinget. Det ender med det siste, hvor regjeringspartiene og Arbeiderpartiet sikrer det de kaller et bredt forlik.

For Kystjegerkommandoens del ender dette nok en gang med romertallsvedtak som sier at avdelingen skal være på Trondenes i Harstad, og at den skal være et strukturelement i Sjøforsvaret. Sett i lys av dette, kan vedtaket om videreføring av Kystjegerkommandoen for den nye landtidsperioden til dels sees på som militærfaglig forankret da de militærfaglige anbefalingene som gjelder avdelingen blir vedtatt. På den andre siden er det også en god porsjon politikk i vedtaket, da forslaget om å flytte avdelingen til Olavsværn blir omgjort. Det kan tyde på at det har kommet frem informasjon i høringene i Forsvarskomiteen som motbeviser rasjonale fra regjeringen for å flytte KJK til Olavsværn. Spesielt på Eiendom, Bygg og Anlegg (EBA) og investeringssiden er dette tydelig, men også ved at komiteen føler det nødvendig å påpeke at KJK ikke er en båtavdeling, men en avdeling som skal operere i kystsonen og hvor fartøyene primært er et transportmiddel (Forsvarskomiteen, 2004, s. 50). Denne avgjørelsen fremstår hovedsakelig som en politisk begrunnelse, og uten at det kommer frem noe direkte av dokumentasjonen vil forfatteren hevde at til dels distriktpolitiske hensyn ligger til grunn for vedtaket som gjelder Kystjegerkommandoen.

4 Kystjegerkommandoen 2005 – 2012

Den 10. desember 2004 blir daværende generalløytnant og assisterende militær departementsråd i Forsvarsdepartementet Sverre Diesen utnevnt til general og forsvarssjef. Han ble innsatt 1. april 2005. Han er kjent som hovedarkitekten bak FS2000, samt sterkt delaktig i prosessene rundt ny langtidsplan i 2003/2004 i forbindelse med sin arbeidsplass i Forsvarsdepartementet. I august 2005 blir Kystjegerkommandoen erklært operativ (Melien et al., 2009, s. 102), og de første selvstendige bidragene fra avdelingen er kort tid etter dette på vei til Afghanistan som Military Observer Team (MOT) til Provincial Reconstruction Team (PRT) Meymaneh. Dette er nå et oppdrag Kystjegerkommandoen har permanent, og fra høsten 2005 er det kontinuerlig et lag deployert samt et nytt under opptrening i Norge.

Samtidig som Kystjegerkommandoen sender sitt første MOT til Afghanistan, gjør Marinejegerkommandoen seg klar for ny deployering til Afghanistan som avdeling. I forbindelse med denne deployeringen ber de Kystjegerkommandoen om støtte på relativ kort varsel i den hensikt å være combat support (Andersen, 2011, s. 162). Bidraget ble satt opp på svært kort tid, og deployerte senhøsten sammen med Marinejegerkommandoen. Mange av oppdragene kystjegerne ble satt til under denne deployeringen var sikring av marinejegerens base på den amerikanske luftbasen Bagram Airfield (BAF), samt eskortering av forsyninger fra Kabul (Melien, 2012, s. 330). Parallelt med dette gjennomfører Sjøforsvaret Prosjekt Neptun, hvor målsetningen er å omsette omstillingstiltakene som Forsvaret er pålagt i St.prp. nr. 42. I Prosjekt Neptun blir marinens jegermiljø samlet i en felles overbygning/ledelse kalt Marinens Jegervåpen (MJV). MJV skal bestå av Marinejegerkommandoen (MJK), Kystjegerkommandoen (KJK), og Minedykkerkommandoen (MDK). Samtidig blir innsetningsfartøyene som tidligere lå direkte under KJK samlet i en ny Taktisk båtskvadron (TBS) (Sjømilitære Samfund, 2005).

MJV ble etablert 1. januar 2006 på Haakonsværn, og samtidig ble MTB-våpenet opprettet som eget våpen i Sjøforsvaret. Denne omorganiseringen ble gjennomført av daværende Generalinspektør i Sjøforsvaret, kontreadmiral Finseth. Målet var å samle jegermiljøene i Sjøforsvaret i én organisasjon og dermed produsere positive vekselvirkninger på tvers av miljøet (Melien, 2012, s. 274). Kystjegerkommandoens deltakelse i Afghanistan i årene 2005-2012, og deltakelsen sin påvirkning på forsvarsplanlegging vil bli sett nøyere på i dette kapitlet.

4.1 Afghanistanperioden

Kystjegerkommandoen er nå erklært operativ, og har allerede sendt sine første bidrag til Afghanistan. I Norge fortsetter implementeringen av den gjeldende langtidsplanen for Forsvaret, St.prp. nr. 42.

Det utgis lite offisielle dokumenter som omhandler Kystjegerkommandoen i perioden 2005-2007, men i Forsvarsdepartementets budsjettproposisjon, prop.1 – budsjett, fremkommer det noe. I St.prp. nr.1 (2005-2006) står det at Kystjegerkommandoen videreføres i redusert omfang (Forsvarsdepartementet, 2005, s. 36). I neste års St.prp. nr.1 (2006-2007) står det fortsatt at Kystjegerkommandoen videreføres, og at dette skal skje under det nyopprettede Marinens Jegervåpen i Kysteskadren (Forsvarsdepartementet, 2006, s. 43).

Mot slutten av oktober 2007 gir Forsvarspolitisk utvalg (FPU) sin rapport *Et styrket forsvar* til Forsvarsdepartementet. Dokumentet beskriver et forsvar som har utviklet seg fra et mobiliseringsforsvar til et innsatsforsvar med vekt på kvalitet og fleksibilitet. Det presiserer også at forsvarssjefen understreker at den vedtatte målstrukturen for perioden 2005-2008 ikke er realistisk innenfor dagens budsjettammer (NOU 2007:15, 2007, s. 24). For Kystjegerkommandoens del beskriver FPU at Marinens jegervåpen (MJV) videreutvikles, herunder marinejegere, kystjegere, minedykkere og taktisk båtskvadron. De legger vekt på at MJV til sammen behersker et bredt spekter av spesial og andre viktige operasjoner i det maritime miljø (NOU 2007:15, 2007, s. 59). Utvalget sier at Forsvaret må videreføre kompetanse på viktige kjerneområder, herunder evne til operasjoner langs kysten og til havs.

I desember 2007 overleverte forsvarssjef, general Sverre Diesen, Forsvarsstudie 07 (FS07) til forsvarsministeren. Dette sammen med rapporten fra Forsvarspolitisk utvalg (FPU) er de to mest sentrale innspillene i forbindelse med arbeidet med neste langtidsplan. Daværende forsvarsminister Anne-Grethe Strøm-Erichsen (Ap) sier i forbindelse med overleveringen at forsvarssjefens innspill er hans uavhengige, fagmilitære innspill til prosessen med en ny Langtidsplan for Forsvaret (Forsvarsdepartementet, 2007). I FS 07 står det at Marinens Jegervåpen videreføres som i dag med marinejegere, kystjegere og minedykkere for kystnære operasjoner. Det anbefales også å styrke Kystjegerkommandoen noe. Kystjegerkommandoen blir i dokumentet beskrevet som en avdeling, i samvirke med taktisk båtskvadron, som er spesielt utrustet og trent til å operere i grensesonen mellom sjø- og landdomenet. Det blir presisert at avdelingens primære rolle er å bidra til oppklaring, situasjonsoversikt og sikring av trange farvann for Marinens kampfartøyer, og at den har kapasitet til å nedkjempe mindre sjømål og spredte landelementer som kan operere i en kystsone, samtidig som avdelingen kan lede ild levert fra fly og fartøyer. På sikt anbefales KJK videreutviklet til en lett amfibisk avdeling med evne til å gjennomføre krisehåndteringsoperasjoner på land i de deler av kystsonen som er utilgjengelig for ordinære hærstyrker. I tillegg kan avdelingen bidra til rene

landoperasjoner. KJKs mobilitet og evne til å operere i et typisk norsk fjordlandskap gjør den til en unik og meget verdifull kapasitet, spesielt i den nordlige landsdel (Forsvarssjefen, 2007, s. 21). Det står senere i dokumentet at kystjegere kan kontinuerlig bidra til operasjoner i landdomenet i forbindelse med flernasjonalt krisehåndtering. Forsvarssjefen anbefaler at Kystjegerkommandoen styrkes og videreføres på Trondenes da denne basen er tilpasset det formål å betjene en avdeling som KJK. Diesen kommer dog med konsekvenser for forsvarsstrukturen ved andre rammeforutsetninger, eller endringer i strukturen som et eget kapittel. Her er KJK anbefalt nedlagt fra 2017, sammen med store deler av Forsvarets styrker. Dersom de folkevalgte skulle bestemme seg for å øke budsjettnivået i størrelsesorden 0-500 millioner norske kroner, kommer Diesen med et satsningsforslag på å øke Forsvarets evne til å kunne operere med større fleksibilitet og kraft i kystnære områder. Derfor anbefales det å forsere styrkingen av Kystjegerkommandoen slik at den gis en bedret evne til å gjennomføre kystnære innsatsoperasjoner med sjømobile amfibiestyrker. Dette vil innebære en økt mobilitet både langs kysten og på land, samt økt kampkraft. I tillegg vil dette bidra til økt utholdenhet for landstyrker generelt (Forsvarssjefen, 2007, s. 62).

I FS 07 blir også Forsvarets utvikling mot 2028 beskrevet. Også her får Kystjegerkommandoen relativt stor oppmerksomhet. Viktige begrep som økt mobilitet og utholdenhet, samt styrking av strukturens evne til å virke med langtrekkende presisjonslevert ild er viktig. Gjennom å videreutvikle Kystjegerkommandoen til en lett sjømobil avdeling med eget amfibie-transportfartøy, og med økt personellstyrke, økt kampkraft, økt landmobilitet og økt beskyttelse ønskes dette gjort. Dette gir mulighet til å utnytte effekten av maritim deployerbarhet inn mot landdomenet, og bidrar dermed til å øke Forsvarets nasjonale innsatsevne i en vanskelig fremkommelig kystsone. Økt personellmengde bidrar også til økt utholdenhetsevne for landoperasjoner generelt. Videre innføres et nytt logistikkfartøy som skal bidra til å øke utholdenhet og evne til tilstedeværelse i operasjoner (Forsvarssjefen, 2007, s. 63).

Om felles ISTAR-enhet, anbefales denne utviklet i FS 07. Ambisjonen om en selvstendig korpssleveranse utvikles, men de tidligere nevnte ISTAR-kapasitetene som tidligere inngikk i felles ISTAR-enhet skal fortsatt kunne operere sammen. Om UAV-kapasitet til felles ISTAR-enhet, nå omtalt som *Tactical Unmanned Aerial Vehicle (TUAV)*, stilles det spørsmålsteget ved hvilken operativ kapasitet denne kategorien ubemannende sensorplattformer vil gi i forhold til den forventede ressursinnsatsen. Basert på forbedret sensorutrustning på de kapasitetene forsvaret allerede innehar og bortfallet av felles ISTAR-enhet anbefales det ikke å fortsettelsen fremskaffelsen av en TUAV-kapasitet i neste planperiode (2009-2012). Det anbefales derimot å innføre mindre typer eleverte sensorer til stridsteknisk/taktisk støtte til både land- og kystnære operasjoner (Forsvarssjefen, 2007, s. 23). Som følge av disse forslagene er det kun Kystjegerkommandoen og Etterretningsbataljonen

(ISTARbn) som er igjen av kapasitetene som tidligere inngikk i felles ISTAR-enhet i den anbefalte operative strukturen fra 2009-2012.

Forsvarsdepartementet arbeider vinteren 2007/2008 med utarbeidelsen av forslag til ny Langtidsplan for Forsvaret. I slutten av mars 2008 legger Forsvarsdepartementet under regjeringen Stoltenberg II St.prp. nr. 48 *Et forsvar til vern om Norges sikkerhet, interesser og verdier* frem for statsråd. Her står det at Marinejegerkommandoen, Kystjegerkommandoen og Minedykkerkommandoen videreføres. I kombinasjon med fartøyene setter disse strukturelementene Forsvaret i stand til å operere effektivt i kystsonen. Mer spesifikt står det at Kystjegerkommandoen innehar både land og fartøyselementer, og at avdelingen fortsatt skal innrettes mot ISTAR-relaterte oppdrag i egen kystsoner. Denne kapasiteten vil i forbindelse med nasjonal krisehåndtering kunne bidra til etablering av sjøkontroll i kystsonen (Forsvarsdepartementet, 2008a, s. 78). Forsvarsdepartementet beskriver også at militær deltakelse utenfor Norges landegrenser fortsatt vil være et sentralt element i norsk sikkerhets- og forsvarspolitik. Her skal alle forsvarsgrener bidra, og poengterer at marinejegere, kystjegere og minedykkere kan i tillegg til maritime operasjoner bidra til operasjoner ute på land (Forsvarsdepartementet, 2008a, s. 90). Vedrørende UAV, vil det inntil videre planlegges med en anskaffelse av stridstekniske ubemannede luftfartøy, hovedsakelig til oppklaringsenhetene i Hæren. Den planlagte anskaffelsen av taktiske ubemannede luftfartøyer (UAV) vil ikke bli gjennomført. Dette forklares med samme grunnlag som forsvarsjefen bruke i FS 07 (Forsvarsdepartementet, 2008a, s. 82). Det samme gjelder felles ISTAR-enhet. Selv om ISTAR er et satsningsområde avvikles felles ISTAR-enhet for korpsnivå som dimensjonerende grunnlag for volum og sammensetning av ISTAR-avdelingene. Det opprettholdes likevel et ambisjonsnivå om at ISTAR-kapasitetene skal kunne operere sammen (Forsvarsdepartementet, 2008a, s. 85).

Forsvarskomiteen gir sin innstilling, Innst. S. nr. 318 (2007-2008), til Stortinget i juni 2008. I denne fremkommer det ikke noe nytt om Kystjegerkommandoen. Det er mer eller mindre den samme ordlyden som beskriver Kystjegerkommandoen som i St.prp. nr. 48. Komiteen bemerker dog Sjøforsvarets struktur, og noterer at denne etter regjeringens oppfatning innebærer at de grunnleggende sjømilitære basisfunksjonene videreføres og at denne strukturen skal sette Forsvaret i stand til å operere effektivt i kystsonen (Forsvarskomiteen, 2008b, s. 47). Om bortfallet av TUAS og felles ISTAR-enhet, kommenterer ikke Forsvarskomiteen dette i innstillingen foruten å nevne det regjeringen allerede har skrevet i St.prp. nr. 48. Stortinget vedtar 19. juni i vedtak 584 Forsvarets fremtidige styrkestruktur som beskrevet i St.prp. nr. 48, tabell 6.6. I det påfølgende iverksettelsesbrevet for forsvarsektoren som blir utgitt i juli 2008 av Forsvarsdepartementet kommer det ikke noe nytt om Kystjegerkommandoen.

I Forsvarsdepartementets St.prp. nr. 1 (2008-2009) for budsjettåret 2009 utgitt i september 2008 står det at elementer fra Kystjegerkommandoen skal stå på beredskap som en del av *NATO Response Force* (NRF) i deler av 2009. Avdelingen skal fortsette utviklingen innenfor kystnære operasjoner, og forsterke dette gjennom et økt samarbeid med nederlandske styrker med tilsvarende oppgaver. Ved at avdelingen bidrar i NRF i første halvår 2009 som en del av en nederlandsk styrke operasjonaliseres dette samarbeidet (Forsvarsdepartementet, 2008b, s. 68). I Forsvarskomiteens budsjettinnstilling, Budsjettinnst. S. nr. 7 (2008-2009), merker komiteen seg at Kystjegerkommandoen vil fortsette sin utvikling innenfor kystnære operasjoner. At avdelingen forsterker dette gjennom økt samarbeid med nederlandske styrker med tilsvarende oppgaver ser komiteen positivt på, og det tas til etterretning at dette operasjonaliseres gjennom deltakelse i NRF i første halvår 2009 som en del av en nederlandsk styrke (Forsvarskomiteen, 2008a, s. 35). I de påfølgende forslagene til budsjett fra Forsvarsdepartementet, og budsjettinnstillingene fra Forsvarskomiteen frem til 2011, kommer det ikke noe nytt om Kystjegerkommandoen. Dette gjelder også de påfølgende iverksettelsesbrev for forsvarsektoren fra Forsvarsdepartement i samme tidsperiode.

I oktober 2009 er det igjen skifte av forsvarssjef, og denne gangen er det general Harald Sunde som tar over. General Sunde får noen år i forsvarssjefsstolen før det igjen er tid for å utarbeide fagmilitært råd til forsvarsdepartementet. I januar 2011 mottar forsvarssjefen rammeskrevet for arbeidet av daværende forsvarsminister Grete Faremo (Ap). Mot slutten av året gir general Sunde Forsvarssjefens Fagmilitære Råd 2011 (FMR2011), her står det at Kystjegerkommandoen videreføres hovedsakelig som i dag. Avdelingen blir beskrevet ved å være en styrke som opererer i indre kystfarvann og bidrar med situasjonsoversikt, oppklaring og sikring av trange farvann for Marinens fartøyer (Forsvarssjefen, 2011, s. 41). Trondenes leir ved Harstad videreføres også for å støtte Kystjegerkommandoen. I anbefalingen om Sjøforsvarets langsiktige utvikling står det at i perioden 2017-2020 skal gjennomføres en vurdering av taktisk sjømobilitet for Kystjegerkommandoen, og at denne skal tentativt innføres i perioden 2021-2024 (Forsvarssjefen, 2011, s. 44). For Forsvarets operative struktur i 2024 er Kystjegerkommandoen en del av den anbefalte målstrukturen.

I regjeringens påfølgende forslag til langtidsplan, Prop.73S (2011–2012), er ordlyden forandret noe fra FMR 07. Kystjegerkommandoen blir beskrevet på samme måte, men i tillegg har målanvisning til kampfly og Marinens fartøyer blitt skrevet inn. Det som overrasker litt, er at Forsvarsdepartementet har skrevet inn at Kystjegerkommandoen vil inngå som en del av en arktisk innsatsstyrke (Forsvarsdepartementet, 2012a, s. 95). I kapitlet om Hæren står det at 2. infanteribataljon videreføres som en lett infanteribataljon som også vil inngå som en del av en arktisk innsatsstyrke. Mer om arktisk innsatsstyrke står under kapitlet om Forsvarets oppgaver. Det er nødvendig å se på konsepter der lette kapasiteter fra hele Forsvaret kan trenes og settes sammen i fellesoperative oppdragsgrupper, utrustet

og trent for å kunne operere i Norges nordlige områder. Dette for å styrke Forsvarets evne til å reagere raskt og fleksibelt på hendelser i våre nærområder. En *Arktisk Innsatsstyrke* vil kunne være en slik styrke, og tilføre Forsvaret et nytt og anvendelig verktøy innen episode- og krisehåndtering (Forsvarsdepartementet, 2012a, s. 49). Om Kystjegerkommandoen står det videre at Trondenes videreføres som base for avdelingen. Med hensyn til fornyelse av Forsvarets evne til maritim innsats står det at avdelingens stridsbåter når teknisk levetid i løpet av de nærmeste årene. Disse båtene bidrar til å sikre og kontrollere viktige deler av indre farvann. Det står videre at dette er en hovedevne som bør opprettholdes (Forsvarsdepartementet, 2012a, s. 146-147).

Fra Stortinget etterspør Forsvarskomiteen informasjon om arktisk innsatsstyrke i Innst. 388 S (2011–2012). Svaret fra FD er at 2.bataljon (2.Bn) i Hæren og KJK er sett på som to mulige avdelinger for å bli spesielt gode til å håndtere de klimatiske og naturlige utfordringene i vårt arktiske miljø, samt peke vei for et konsept med fleksibel sammensetting av kapasiteter til oppdragstilpassede forband (Utenriks- og forsvarskomiteen, 2012, s. 75) . Foruten dette vedtar Stortinget å videreføre Kystjegerkommandoen i sin votering 14. juni 2012. Den 28. juni 2012 utgir Forsvarsdepartementet iverksettelsesbrevet for perioden 2013-2016. Her står det Kystjegerkommandoen er en del av vedtatt struktur, og videreføres på Trondenes. Videre står det at KJK og TBS er bidragsytere til den operative evnen ved å bidra til etablere og holde sjøkontroll, samt evnen til deltakelse i flernasjonale operasjoner (Forsvarsdepartementet, 2012b, s. 78). I Forsvarsdepartementets forslag til budsjett, eller Utenriks- og forsvarskomiteens budsjettinnstilling for de neste årene frem til 2015 kommer det ikke noe nytt vedrørende strukturelle grep om Kystjegerkommandoen.

4.2 Afghanistanperioden, militærfaglig forankret eller ren politikk?

Som dokumentene viser, er det et ønske om å videreføre Kystjegerkommandoen. Perioden preges av et konstant krav om å levere styrker til internasjonale operasjoner, og da spesielt Afghanistan. Dette er det viktigste forsvarssjefen må levere på i tidsperioden, og Kystjegerkommandoen kan hevdes å passe bra for en slik oppgave selv om de tilhører Sjøforsvaret. St.prp. nr. 48 (2007-2008) får tittelen *Et forsvar til vern om Norges sikkerhet, interesser og verdier*, og de viktigste temaene den inneholder er en fortsatt modernisering av Forsvaret, samt oppbyggingen av nye kapasiteter. Likeså fører den økte innsatsen i Afghanistan til at det følges ekstra nøye med på hvordan Forsvaret klarer å løse dette oppdraget fra politikerne. Kan det hevdes at videreføringen av Kystjegerkommandoen i denne perioden har fagmilitær forankring, eller er det ren politikk?

Basert på dokumentstudiene og informasjon som har kommet frem fra intervjuer, virker prosessen for å få vedtatt en ny fireårsplan for perioden 2009-2012 å ha vært gjennomført uten direkte politiske motargumenter for hva Kystjegerkommandoen skal være. Hverken i FS 07, i Forsvarsdepartementet, eller på Stortinget med Forsvarskomiteen og påfølgende vedtak, er det diskusjon om avdelingen som strukturelement, eller debatt der avveininger opp mot andre politiske målsetninger går på bekostning av Kystjegerkommandoen. Den til slutt vedtatte langtidsplanen med hensyn til Kystjegerkommandoen, kan derfor hevdes å være et produkt som er gjennomgående militærfaglig forankret uten innblanding av andre politiske avveininger.

Som tidligere nevnt i dette kapitlet ble Kystjegerkommandoen erklært operativ i august 2005. I den forbindelse er det interessant å se på hvorfor det var vesentlig å gjøre dette akkurat da.

Kystjegerkommandoen hadde nylig igjen blitt vedtatt videreført med romertall av Stortinget, og var i startgropen av å bli en enda mer profesjonalisert avdeling. Daværende generalinspektør for Sjøforsvaret, Jan Eirik Finseth, har en klar oppfatning av dette. Han gjør et poeng av at avdelingen etter vedtaket i Stortinget hadde blitt vesentlig mindre, og det var behov for å få fortgang i den videre utviklingen. Å få avdelingen erklært operativ var mer eller mindre et krav han stilte til daværende forsvarssjef Sigurd Frisvold gjennom Forsvarsstaben. Dette fikk han gehør for, da general Frisvold så nytten av Kystjegerkommandoen og ville ha kapasiteten klar (Finseth, intervju). Finseth er helt klar på at både han som generalinspektør, og Diesen som forsvarssjef, på den tiden var helt enige om den videre utviklingen, og hvordan de skulle gå frem. Beslutningen om å sende avdelingen til Afghanistan beskriver Finseth som en prosess han iverksatte. Kystjegerkommandoen hadde gått fra å være en relativt stor avdeling med et høyt innslag av vernepliktige, til å bli en profesjonell avdeling med yrkessoldater. Gjennom dialog med forsvarssjefen ble det foreslått å bruke avdelingen i Afghanistan, noe som ble besluttet, men ifølge Finseth ikke uten innvendinger fra spesielt Hærens ledelse. Han antyder i intervjuet at det til slutt ble en relativt kraftfull diskusjon i det øverste miljøet i Forsvarets ledelse, hvor det ble sagt at nå er det nok, og avgjørelsen ble stående (Finseth, intervju). At det var Finseth som var drivkraften bak dette er også inntrykket til Haakon Bruun-Hanssen. Han beskriver at det var daværende GIS som drev begge disse retningene, både få avdelingen erklært operativ samt å sende den til Afghanistan, i den hensikt å få tatt avdelingen i bruk (Bruun-Hansen, intervju).

Afghanistan blir i årene 2005 og frem til 2012 hoved leveransen til Kystjegerkommandoen, og avdelingen blir lagt godt merke til av både forsvarsledelsen, politikere, og allierte. Det er mange hendelser som blir omfattende omtalt i media, og ikke minst setter sitt preg på avdelingen. Enkelte av disse blir av intervjuobjektene nevnt som spesielt viktige for Kystjegerkommandoen. Ståle Ulriksen som var en del av Forsvarspolitisk utvalg i 2006-2007 beskriver at situasjonen fra høsten 2005 og utover var utfordrende for Norge med hensyn til allianseanseelse i forbindelse med Afghanistan

oppdraget. Ved skifte av regjering i oktober 2005 går Arbeiderpartiet i regjering sammen med Senterpartiet (Sp) og Sosialistisk Venstreparti (SV). Ulriksen mener at Norge ble satt i en liten skvis ved at man ikke lenger kunne delta med styrker i Sør-Afghanistan etter at SV kom inn i regjering. Han gjør et poeng av at Norge i NATO-møter fikk kritikk for å ikke delta ved å takke nei til forespørsler fra blant annet Nederland og Storbritannia som gjaldt deltakelse i Sør-Afghanistan. En av grunnene til at Norge kommer inn i varmen igjen, er at Norge senhøsten 2007 og vinteren 2008 anerkjennes som de som stanset Talibans offensiv mot nord i området rundt Ghormach distriktet i Nord-Afghanistan (Ulriksen, intervju). I disse operasjonene var elementer fra Kystjegerkommandoen svært delaktige, og avdelingens bidrag og effektivitet blir lagt godt merke til hjemme i Norge.

Sverre Diesen tar opp angrepet på det norske PRT-hovedkvarteret, kalt «Banken», i Meymaneh by i 2006 som en vesentlig episode som var med å styrke anseelsen til Kystjegerkommandoen. Som Diesen beskriver det:

Og det kunne jo gått svært galt hvis ikke det MOT-teamet fra KJK, som tilfeldigvis var inne for å pusse våpen og ta en dusj før de dro ut igjen, ikke hadde vært i leieren akkurat der og da. Den situasjonen ble bare reddet av profesjonaliteten til dette teamet. De var så profesjonelle at de skjønnte at de ikke bare kunne skyte 10-20 av disse demonstrantene for å redde sitt eget skinn, selv om det hadde vært innenfor engasjementsreglene. Da hadde oppdraget i Faryab vært ødelagt for nær sagt all fremtid. Men da å heller skyte noen varselskudd til, det er det bare profesjonelle med nødvendig trening og mestringsfølelse som gjør. (Diesen, Intervju)

Diesen som på dette tidspunktet var forsvarssjef sier videre at han etter angrepet på «Banken» og med hensyn til avdelingens profesjonalitet og relevans, sa til daværende forsvarsminister Anne Grethe Strøm-Erichsen: «[...] min anbefaling, Statsråd, er derfor at du ikke bør redusere Kystjegerkommandoen, selv om du muligens får andre råd fra deler av Sjøforsvaret» (Diesen, intervju).

Finseth gjør et poeng ut av at elementene som Kystjegerkommandoen sendte til Afghanistan fikk en veldig høy anseelse blant de allierte, og da spesielt fra amerikanerne. Utover i oppdraget kom det også gjennomgående gode tilbakemeldinger til hovedkvarteret i Bodø fra den norske ledelsen i Mazar-i-Sharif. Dette ble lagt merke til også i Oslo, og den militære ledelsen så nødvendigheten for bruken av Kystjegerkommandoen i Afghanistan (Finseth, intervju).

Som tidligere nevnt i oppgaven beskriver Forsvarspolitisk utvalg i sin rapport i 2007 et forsvar som har utviklet seg fra et mobiliseringsforsvar til et innsatsforsvar med vekt på kvalitet og fleksibilitet.

Det er flere av intervjuobjektene som nevner at Kystjegerkommandoen i perioden fra 2005-2008, men også etter dette, klarer å skape et inntrykk av at avdelingen står for nettopp dette. Ulriksen poengterer at man ikke skal undervurdere gode demonstrasjoner fra militære avdelinger for komiteer, politikere, og militære ledere (Ulriksen, intervju). Diesen beskriver at han har en følelse av at politikere har en intuitiv evne til å forstå hva som er fremtidsrettet, og hva som er nyttig. Gjennom gode demonstrasjoner i Harstad, og høy profesjonalisme i Afghanistan, har Kystjegerkommandoen klar å skape en forståelse av at avdelingen er nyttig, og et verktøy Forsvaret behøver (Diesen, intervju).

Midt i Afghanistanoppdraget, og etter flere omtalte hendelser for Kystjegerkommandoen, pågår arbeidet med ny fireårsplan hjemme i Norge. I FS 07 er det anbefalt å videreføre Marinens Jegervåpen, og Kystjegerkommandoen er anbefalt videreført med en styrking. På den ene siden er kanskje ikke dette så overraskende. Sverre Diesen er forsvarssjef, og han er beviselig overbevist om Kystjegerkommandoen som et viktig strukturelement i Forsvaret. På den andre siden er Bruun-Hanssen kanskje litt mer nøktern i hvordan han omtaler avdelingen. Han peker på at rasjonale for å ha avdelingen i denne perioden er internasjonale operasjoner, og da Afghanistan. Marinens Jegervåpen ser han på som et forsøk på å forankre, og knytte Kystjegerkommandoen tettere til Sjøforsvaret. Budsjettene til Forsvaret reduseres ytterligere, og avdelingen trengte en forankring for å forsvare sin eksistens. Bruun-Hanssen påpeker også effekten operasjonene i Afghanistan har for avdelingen. Mye honnør fra forsvarsledelsen, men også i media, oppfatter han som en av årsakene til at oppfattelsen av avdelingen endret seg. Kystjegerkommandoen var en kvalitets avdeling, en av de få profesjonelle kvalitetsavdelingene i Forsvaret (Bruun-Hanssen, intervju). Diesen anser Marinens Jegervåpen som en fornuftig organisering med hensyn til effektiv bruk av ressursene, at det er beslektet kompetanse og gode synergier, og rent operativt ved at dette var kapabiliteter som hørte sammen. Etter hans mening var Marinens Jegervåpen et særdeles godt prosjekt som det er synd ikke fikk den utviklingen det kunne ha hatt (Diesen, intervju).

Dette tatt i betraktning, og at Forsvarsdepartementet beskriver at militær deltakelse ute fortsatt vil være et sentralt element i norsk sikkerhets- og forsvarspolitik i St.prp. nr. 48 (2007-2008), er det ikke overraskende at Kystjegerkommandoen i tillegg til de nasjonale oppgavene som blir beskrevet, også skal bidra til operasjoner ute på land. I hverken FS 07, eller Forsvarsdepartementets forslag til langtidsplan kommer det noen nye forsøk på å gjøre strukturelle grep med avdelingen i negativ forstand. På Stortinget i 2008 gjør heller ikke Forsvarskomiteen noen nevneverdige forandringer med tanke på avdelingen, og dette blir også vedtatt på Stortinget sommeren 2008.

Det som derimot bortfaller i arbeidet og vedtaket om ny langtidsplan er noe den forrige regjeringen samt daværende forsvarsledelse hadde lagt mye arbeid i, etableringen av en felles ISTAR-enhet.

Forsvarssjefen anbefaler å avvikle felles ISTAR-enhet, samt å ikke fortsette anskaffelsen av en TUAV-kapasitet i Luftforsvaret. Denne anbefalingen følger også forsvarsdepartementet, men beskriver en ambisjon om at ISTAR-kapasitetene skal kunne operere sammen. Det blir vedtatt at det skal heller planlegges med en anskaffelse av stridstekniske ubemannede luftfartøy, hovedsakelig til oppklaringsenhetene i Hæren. Med dette vedtaket var det nå kun Etterretningsbataljonen og Kystjegerkommandoen som var gjenværende som faste strukturelementer i Forsvaret. Droner, eller ubemannende luftfarkoster, skal imidlertid komme tilbake i senere anbefalinger som omhandler Kystjegerkommandoen.

I motsetning til prosessen for å få vedtatt forrige langtidsplan har Stoltenberg II regjeringen flertall i Stortinget sammen med de andre regjeringspartiene, Sosialistisk venstreparti (SV) og Senterpartiet (Sp). Det er derfor ikke overraskende at Forsvarsdepartementets forslag til langtidsplan blir vedtatt. For Kystjegerkommandoens del betyr det at de ambisjoner og anbefalinger som er beskrevet gjennomgående i dokumentene fra forsvarssjef og Forsvarsdepartementet blir gjeldende politikk. Dette kommer til uttrykk i iverksettelsesbrevet for forsvarssektoren som forsvarsdepartementet gir ut i juni 2008. I dette dokumentet bekreftes bare de allerede vedtatte sakene som omhandler Kystjegerkommandoen.

Proessen for å få vedtatt en ny fireårsplan for perioden 2009-2012 virker å ha vært gjennomført uten direkte politiske motargumenter for hva Kystjegerkommandoen skal være. Forsvarssjefens forsvarsstudie, Forsvarspolitisk utvalgs NOU 2007:15, og forsvarsdepartementets påfølgende forslag til langtidsplan beskriver alle i større eller mindre grad Kystjegerkommandoen med positive fortegn, og en avdeling for fremtiden. Arbeidet på Stortinget med Forsvarskomiteen og påfølgende vedtak, skaper hverken diskusjon om avdelingen som strukturelement, eller debatt der avveininger opp mot andre politiske målsetninger går på bekostning av Kystjegerkommandoen. Den til slutt vedtatte langtidsplanen med hensyn til Kystjegerkommandoen, kan derfor hevdes å være et produkt som er gjennomgående militærfaglig forankret uten innblanding av andre politiske avveininger.

For Kystjegerkommandoen er Afghanistanoppdraget vedvarende i denne perioden, og fra sommeren 2008 til medio januar 2009 hadde avdelingen en større enhet i Kabul sammen med Marinejegerkommandoen. Hjemme i Norge fortsetter Kystjegerkommandoen å operasjonalisere oppgavene gitt i iverksettelsesbrevet for gjeldende år. En av tingene dette gir seg utslag i er deltakelse i NATO Response Force (NRF) sammen med nederlandske amfibiestyrker første halvår av 2009. Dette blir av Stortinget sett på som en iverksetting av oppdraget om å fortsette utviklingen innenfor kystnære operasjoner. I 2010 skjer det to omfattende hendelser som involverer personell fra Kystjegerkommandoen i Afghanistan. 2. mai 2010 blir en enhet fra Kystjegerkommandoen angrepet i

et bakhold i Afghanistan som resulterer i omfattende skader på personell og materiell. 27. juni 2010 treffer et kjøretøy fra Kystjegerkommandoen en veibombe som resulterer i at Christian Lian, Simen Tokle, Andreas Eldjarn og Trond Bolle blir drept. Begge disse hendelsene resulterer i utallige oppslag i norske medier, og får følgelig stor oppmerksomhet både fra militær og politisk ledelse gitt alvorlighetsgraden og påkjenningen de representerer.

I forbindelse med arbeidet for ny fireårsplan i 2011 har det vært gjennomført utskiftninger i både forsvarsledelse og regjering. Harald Sunde har blitt forsvarssjef, Grete Faremo (AP) har tatt over som forsvarsminister, mens Jens Stoltenberg (Ap) fortsatt er statsminister i Norge. De fagmilitære rådene i FMR2011 med hensyn til Kystjegerkommandoen er egentlig bare en videreføring av hva som sto i Diesens studie fra 2007. Bruun-Hanssen beskriver FMR2011 som et dokument som i utgangspunktet så på avgrensede ting i Forsvarets struktur, og ikke tok for Forsvaret som helhet (Bruun-Hanssen, intervju). Likeså er det av forsvarsledelsen et ønske om å videreføre avdelingen, og ikke minst videreføre forankringen i Sjøforsvaret, noe ordlyden i dokumentet antyder. Forsvarsdepartementet ser ut til å lytte til de fagmilitære rådene, men de gjør et poeng ut av at avdelingen skal inneha en evne for målanvisning for kampfly og marinens fartøyer. Det kan hevdes at Forsvarsdepartementet ønsker å fremme denne evnen gitt anskaffelsen av nye kampfly, samt det nye «Naval Strike Missile» (NSM) på kystkorvetter og fregatter. Med hensyn til Forsvarsdepartementets innskriving av en arktisk innsatsstyrke mener Diesen at dette var et politisk grep av daværende statssekretær Espen Barth Eide etter at Russland hadde erklært at begge deres brigader skulle bli arktiske innsatsstyrker. 2.Bn på Skjold var en lett infanteri bataljon, og det fantes ikke penger til å mekanisere dem for å passe inn i brigadekonseptet. Dermed ble det bestemt direkte fra forsvarsdepartementet at 2.Bn skulle inngå i denne styrken sammen med KJK (Diesen, intervju). Ulriksen deler synet til Diesen, han ser på dette som en måte for Norge å understreke at nordområdene var viktige, som en politisk markering fra forsvarsdepartementet (Ulriksen, intervju). Det kan hevdes at dette medfører riktighet, for i iverksettelsesbrevet som kom i juni 2012 er denne styrken skrevet inn som et konsept utenfor vedtatt operativ struktur. Det står at styrken skal være spesielt egnet for å gjennomføre operasjoner og håndtere utfordringer i et arktisk miljø. Forsvarsdepartementet vil selv lede arbeidet med å utvikle dette konseptet, og FSJ skal være forberedt på å støtte (Forsvarsdepartementet, 2012b, s. 59).

Den vedtatte langtidspanen for Forsvaret for den neste fireårsperioden kan med hensyn til Kystjegerkommandoen på den ene siden hevdes å være militærfaglig forankret da den gjenspeiler det fagmilitære rådet gitt av forsvarssjefen. På den andre siden bærer den også preg av politiske innvendinger ved tilføyelsen av en arktisk innsatsstyrke. Det kan derfor hevdes at fireårsplanen er militærfaglig forankret, men med innslag av rene politiske avveininger som får konsekvenser for Kystjegerkommandoen.

Når den nye fireårsplanen blir vedtatt er det bare fire måneder til det norske oppdraget i PRT Meymaneh termineres. Dermed avsluttes også et kapittel for Kystjegerkommandoen, som hjemme i Norge er bestemt videreført. Diesen er resolutt på at Afghanistan engasjementet viste at Kystjegerkommandoen var en meget verdifull kapabilitet, ikke bare ved den ene anledningen i «Banken», men også senere. Kystjegerkommandoen var en avdeling som alltid løste oppdrag, men som kom ut av det med både flere falne, sårede, og dekorasjoner enn noe annen avdeling (Diesen, intervju).

5 Kystjegerkommandoen 2012 – 2021

I 2012 har Kystjegerkommandoen nesten kontinuerlig vært i Afghanistan siden 2005. I 2011 hadde avdelingen et hvileår, etter de store påkjenningene over tid, og spesielt episodene i 2010. I 2012 stilte igjen Kystjegerkommandoen bidrag til Afghanistan og PRT Meymaneh, da med et MOT-lag samt et ildlednings-lag. Dette bidraget vedvarte frem til Norge trakk seg ut av Faryab provinsen, og avviklet PRT Meymaneh 1. oktober 2012 (Forsvarsdepartementet, 2021). Hjemme i Norge begynner Kystjegerkommandoen de neste årene å tilpasse vedtakene om videreføring av avdelingen. I Marinens Jeger våpen skjer det også endringer i organisasjonen. 1. januar 2012 trekkes Marinejegerkommandoen (MJK) ut, og blir en nivå 3 avdeling, som er nivået rett under generalinspektøren for Sjøforsvaret (Danielsen, 2012, s. 46). MJV består nå av Kystjegerkommandoen, Taktisk båtskvadron og Minedykkerkommandoen.

Høsten 2013 har den pågående konflikten i Syria vedvart en tid, og det er stor bekymring for Syrias arsenal av kjemiske våpen. Dette resulterer i en fellesoperasjon styrt av FN og Organisasjonen for forbud mot kjemiske våpen (OPCW) for å frakte disse kjemiske stridsmidlene ut av landet. Norge deltar i denne operasjonen med et sivilt lastefartøy, en fregatt, og et militært støtte lag fra desember 2013 (Forsvarsdepartementet, 2014a, s. 47). Operasjonen får navnet Operation Removal of Chemical Agents from Syria (OP RECSYR), og Kystjegerkommandoen deltar i operasjonen med et robust styrkebeskyttelses element om bord på det sivile lasteskipet MS «Taiko», samt et Vessel Interdiction Team (VIT), sammen med Taktisk Båtskvadron (TBS), om bord på fregatten «Helge Ingstad». Oppdraget hadde en høy profil, og vedvarte frem til juli 2014.

5.1 Post Afghanistan

I juni 2013 ble admiral Haakon Bruun-Hanssen utnevnt til ny forsvarssjef, og i oktober 2013 er det regjeringsskifte i Norge. Erna Solberg tar over som statsminister i en mindretallsregjering sammen med Fremskrittspartiet (Frp) (Regjeringen, 2022). Etter omtrent ett år i rollen mottar forsvarssjefen i oktober 2014 rammeskrevet for ny fagmilitært råd fra daværende forsvarsminister Ine Eriksen Søreide (H). I rammeskrevet beskrives det et særlig behov for en fagmilitær tilrådning som vurderer en potensiell ny fremtidig innretning av Forsvaret. Videre beskrives det at det samlede utfordringsbildet gjør det nødvendig å tenke grunnleggende nytt (Forsvarsdepartementet, 2014b, s. 3). I rammeskrevet blir forsvarssjefen bedt om å legge frem et råd som tar utgangspunkt i et kompensert, videreført 2015-budsjett, samt gitt mulighet til å angi prioriteringer ut over 0,5 prosent vekst. I oktober 2015 overleverte forsvarssjefen sitt fagmilitære råd 2015 (FMR2015) til forsvarsministeren. I FMR 2015 blir to alternativer tatt frem. Det ene heter *Forsvarssjefens anbefalte struktur*, og det andre heter

Forsvarets utvikling ved videreføring av dagens budsjettnivå. Det første alternativet beskrives å svare på de forsvars- og sikkerhetspolitiske hovedprioriteringene som fremgår i rådet, og innretningen er en konsekvens av grunnlaget beskrevet. Videre står det at denne strukturen ikke vil kunne realiseres innenfor et videreført, kompensert 2015-budsjett, men krever at forsvarsrammen økes (Forsvarssjefen, 2015, s. 34). Det andre alternativet sier at en videreføring av dagens økonomiske rammer vil innebære at Forsvaret må bygges ytterligere ned, og at en slik reduksjon i bredden av de militære kapasitetene vil etterlate åpenbare svakheter i Norges forsvarsevne (Forsvarssjefen, 2015, s. 72). Anbefalingen for Kystjegerkommandoen og Taktisk Båtskvadron er mer eller mindre den samme for begge alternativene, å legges ned. Rådet sier at deler av Kystjegerkommandoens oppdrag (overvåking, målidentifisering og målfølgning i kystsonen) overtas blant annet av fellesoperative ubemannede luftbårne systemer (UAS), og deler av kompetansen i avdelingen videreføres som en bordings- og styrkebeskyttelseskapasitet til støtte for overflatefartøyene. Basen på Trondenes og Harstad Syd fraflyttes og utrangeres. Dette anbefales gjort 2017-2020. Restene av det som er igjen av Kystjegerkommandoen er i Sjøforsvarets målbylde, bordings- og styrkebeskyttelseslag fra 2020 (Forsvarssjefen, 2015, s. 48). I avslutningen av dokumentet konkluderes det med at oppdraget som er gitt og den beskrevne økonomiske rammen, vurderes det ikke å være mulig å legge frem en anbefaling om en struktur som er økonomisk bærekraftig og i balanse i et 20-årsperspektiv (Forsvarssjefen, 2015, s. 92).

I regjeringens påfølgende forslag til langtidsplan, Prop. 151 S (2015-2016) fra juni 2016, kommer det frem at Kystjegerkommandoen ikke prioriteres videreført. Det argumenteres med at utviklingen i våre nærområder gjør det nødvendig å prioritere strategiske kapasiteter som kampfly, ubåter, maritime overvåkingsfly og spesialstyrker, samt å øke aktiviteten på annen prioritert struktur. Som et av flere tiltak for å skape rom for dette, anbefaler regjeringen å legge ned Kystjegerkommandoen og Taktisk båtskvadron i fireårsperioden (Forsvarsdepartementet, 2016c, s. 46). Avviklingen vil bidra til å frigjøre årsverk for å øke bemanningen på Sjøforsvarets fartøy slik at det kan seiles mer i prioriterte områder. Likevel beskrives Kystjegerkommandoen med primær oppgave å etablere situasjonsforståelse og gi målanvisning i kystsonen. Avdelingen har kapasitet til å gjennomføre bordingsoperasjoner i situasjoner som ikke krever bruk av spesialstyrker, noe som utgjør et verdifullt og nødvendig bidrag til en rekke maritime operasjoner. Kystjegerkommandoen ønskes videreført i form av å etablere en bordingskapasitet til støtte for Sjøforsvarets fartøyer. Dette setter fartøyene i stand til å gjennomføre visitasjoner eller bordingsoppdrag som ikke kan utføres av fartøyets egen besetning eller krever bruk av spesialstyrker. Det står også at deler av Kystjegerkommandoens kompetanse kan videreføres i Hæren (Forsvarsdepartementet, 2016c, s. 61-62). Regjeringen anbefaler videre å legge ned Trondenes, Harstad Syd, og Åsegarden i Harstad. Samlet vil disse nedleggelsene i et 20-årsperspektiv medføre reduserte utgifter på om lag 3,1 milliard kroner (Forsvarsdepartementet, 2016c, s. 80). I forslaget til

vedtak fra regjeringen ved romertall III i Prop. 151 S (2015-2016) står det at Kystjegerkommandoen og Taktisk Båtskvadron legges ned. Trondenes leir legges ned. I regjeringens forslag til forsvarsbudsjett, Prop. 1S (2016-2017), fra september 2016 står det at aktiviteten til Kystjegerkommandoen reduseres mens det blir etablert en bordingskapasitet i Sjøforsvaret (Forsvarsdepartementet, 2016a, s. 22). Videre fremkommer det ikke noe nytt i dokumentet som gjelder Kystjegerkommandoen.

Etter lange høringer på Stortinget kommer Utenriks- og forsvarskomiteen i november 2016 med sin innstilling, Innst. 62S (2016-2017). Her blir Kystjegerkommandoen gitt et eget punkt. Komiteen viser til at utviklingen i våre nærområder gjør det nødvendig å satse på kapasiteter som gir norske beslutningstagere økt evne til å fatte rettidige og gode beslutninger. KJK beskrives i hovedsak som en profesjonalisert avdeling med høy kompetanse og høy tilgjengelighet, og at denne type avdelinger er viktig da vi ikke lenger kan legge til grunn lange varslingstider. Politikerne mener også at KJK har kapasitet til å gjennomføre bordingsoperasjoner i situasjoner som ikke krever bruk av spesialstyrker. Komiteen gjør det klart at Kystjegerkommandoen og Taktisk båtskvadron skal videreføres med tilholdssted i Nord-Norge, og at å etablere en egen bordingskapasitet på Haakonsværn dermed bortfaller. Flertallet i komiteen mener at videre utviklingen av Kystjegerkommandoen og Taktisk Båtskvadron skal ses i en helhetlig sammenheng, og at kapasiteten og kompetansen blir utnyttet mest mulig effektivt. I en videreutvikling skal avdelingens kapasiteter vurderes knyttet tettere opp mot andre avdelinger, herunder Forsvarets spesialstyrker, både med hensyn til konseptuell utvikling og lokalisering (Utenriks- og forsvarskomiteen, 2016b, s. 31). Mindretallet i komiteen understreker i tillegg at Norge er avhengig av et sterkt kystforsvar, og at Kystjegerkommandoen er en verdifull operativ kapasitet i kystsonen med en sentral rolle i forbindelse med mottak og operasjoner av allierte forsterkninger i kystfarvann (Utenriks- og forsvarskomiteen, 2016b, s. 32). Komiteens tilrådning til Stortinget i romertall I er at Kystjegerkommandoen og Taktisk båtskvadron opprettholdes. I det påfølgende Stortingsmøtet for votering den 15. november 2016 stemmer politikerne med 77 mot 21 stemmer for bevarelsen av Kystjegerkommandoen og Taktisk båtskvadron i vedtak 36 (Stortinget, 2016b).

Relativt kort tid etter vedtaket i Stortinget kommer Utenriks- og forsvarskomiteen med sin budsjettinnstilling for forsvarsbudsjettet, Innst. 7 S (2016–2017). Som følge av forsvarsforliket, og avgjørelsen om å videreføre Kystjegerkommandoen og Taktisk båtskvadron blir det bevilget ca 140 millioner kroner for opprettholdelsen av avdelingen i Nord-Norge (Utenriks- og forsvarskomiteen, 2016a, s. 47). Det benevnes også at komiteen er kjent med at kostnadene ved å opprettholde Kystjegerkommandoen øker fra 2017 til 2018 og 2019 og at dette forutsettes ivare tatt gjennom økning av de årlige budsjetttrammene.

I iverksettelsesbrevet til forsvarsektoren fra Forsvarsdepartement datert 20. desember 2016 står det som oppdrag å videreføre Kystjegerkommandoen, og at den videre utviklingen vil bli utredet nærmere (Forsvarsdepartementet, 2016b, s. 56).

I forbindelse med utredningen av den videre utviklingen av Kystjegerkommandoen benytter Forsvarsdepartementet seg av forslaget til forsvarsbudsjett 2019, Prop. 1 S (2018-2019). Dette dokumentet blir gitt ut september 2018, og resultatet av utredningen til Stortinget kommer som en informasjonssak. I resultatet beskriver regjeringen Kystjegerkommandoen som en avdeling tilhørende Sjøforsvaret med tilholdssted på Trondenes og i Harstad Syd. Det primære oppdraget til avdelingen er å bidra til situasjonsforståelse og gi målanvisning i kystsonen. Avdelingen innehar bordingskompetanse, og kan brukes i situasjoner der spesialstyrker ikke er nødvendig. Støtte til spesialstyrkene er ikke dimensjonerende for avdelingen, men Kystjegerkommandoen støtter innenfor avdelingens kapasiteter. Regjeringen har benyttet seg av forsvarssjefen for hans fagmilitære anbefaling som gjelder føringene fra Stortinget i følge med utredningsoppdraget. I forsvarssjefens anbefaling står det at Kystjegerkommandoen bør videreføres på Trondenes som del av Sjøforsvaret. Avdelingens oppgaver og kapasiteter utvikles på sikt mot å gjennomføre bordingsoperasjoner, samt langtrekkende informasjonsinnhenting og målanvisning ved bruk av ubemannede og autonome systemer. Forsvarssjefen beskriver slike kapasiteter som nødvendige for at Sjøforsvarets fartøyer skal ha fleksibilitet til å løse oppgaver i hele konfliktspekteret og bedre kunne utnytte sine langtrekkende våpensystemer. Regjeringen velger å legge forsvarssjefens anbefaling til grunn, med begrunnelse om at en slik utvikling vil tilføre Forsvaret økt operativ evne innenfor forutsetningene og prioriteringene i langtidsplanen. I tillegg til dette har Regjeringen vurdert et alternativ der Kystjegerkommandoen tilknyttes som en del av Forsvarets spesialstyrker, for å ytterligere øke spesialstyrkenes kapasitet. Regjeringen beskriver at konsekvensen av et slikt alternativ er at Sjøforsvarets bordingskapasitet ikke kan videreføres og at fartøyene ikke vil få den nødvendige evne til oppdragsløsning som forutsatt. Det er ikke et alternativ for regjeringen å prioritere et alternativ som øker ambisjonen for spesialstyrkene utover det som allerede ligger i langtidsplanen, og som reduserer kapasiteten på andre viktige områder. Regjeringen gjør likevel et poeng ut av at den anbefalte løsningen ved at Kystjegerkommandoen vil utvikles med en kapasitet som bidrar til å dekke et viktig behov for spesialstyrkene. Samarbeidet mellom Kystjegerkommandoen og spesialstyrkene skal ivaretas med dagens grensesnitt, der støtte videreføres som i dag (Forsvarsdepartementet, 2018, s. 143).

Den 5. april 2019 gir regjeringen forsvarssjefen igjen oppdrag å utarbeide et fagmilitært råd. I anmodning fra Forsvarsdepartementet står det at rådet skal ta utgangspunkt i de planforutsetningene som ligger til grunn for gjeldende langtidsplan. Alternativene skal være reelle og prioriterte

handlingsvalg som styrker forsvarsevnen på helhetlig og bærekraftig måte på ulike forsvarspolitiske og økonomiske ambisjonsnivåer (Forsvarsdepartementet, 2019b, s. 5). Tirsdag 8. oktober 2019 overleverte admiral Haakon Bruun-Hanssen Forsvarsjefens militærfaglige råd 2019 (FMR2019) til forsvarsministeren. I rådet kommer forsvarssjefen med fire ulike strukturalternativer. Alternativ A som «møter sikkerhetssituasjonen, alternativ B som er «Styrking av utvalgte områder – land eller sjø», alternativ C som «Styrker NATOs kollektive forsvar», og alternativ D som er «Tilpasset nasjonal evne» (Forsvarssjefen, 2019, s. 4). For alle strukturalternativene er Kystjegerkommandoen anbefalt videreført i Sjøforsvaret. I alternativ B blir Kystjegerkommandoen anbefalt videreutviklet i tråd med utviklingen i antall fregatter, Det vil gi Sjøforsvaret økt evne til å drive bordingsoperasjoner, bygge situasjonsforståelse, og skaffe måldata til fartøyenes langtrekkende våpensystemer (Forsvarssjefen, 2019, s. 52). Foruten dette er ikke Kystjegerkommandoen nevnt i FMR 2019.

I april 2020 kommer Forsvarsdepartementet med sitt forslag til ny langtidsplan for forsvarssektoren, Prop. 62 S (2019-2020). I denne står det at Kystjegerkommandoen videreutvikles for å støtte maritime overflateoperasjoner med blant annet bordingskapasitet og evne til å bygge situasjonsforståelse, og levere måldata til langtrekkende våpensystemer (Forsvarsdepartementet, 2020b, s. 89). Videre står det at Kystjegerkommandoen videreføres ved Trondenes.

På Stortinget møter regjeringens forslag til langtidsplan motgang i møtet med opposisjonen. I innstillingen til Utenriks- og forsvarskomiteen, Innst. 334 S (2019-2020), er komiteens tilrådning at Stortinget sender tilbake Prop. 62 S (2019–2020) til regjeringen, og ber dem komme med nytt forslag til langtidsplan utarbeidet i tråd med flertallsmerknadene fra komiteen så raskt som mulig (Utenriks- og forsvarskomiteen, 2020, s. 10). Dette blir også vedtatt ved vedtak 641 i Stortinget 3. juni 2020 med melding om å komme tilbake til Stortinget så raskt som mulig, og senet innen 15.oktober 2020 med et nytt forslag.

Regjeringen kommer tilbake til Stortinget med nytt forslag til langtidsplan, Prop. 14 S (2020–2021), i oktober 2020. I dette dokumentet nevnes Kystjegerkommandoen med nøyaktig samme ordlyd som i Prop. 62 S (2019–2020). Utenriks- og forsvarskomiteen kommer ikke med noen innvendinger som gjelder det som står om Kystjegerkommandoen i sin innstilling, Innst. 87 S (2020-2021), og Stortinget vedtar den fremlagte planen med tilhørende 24 romertallsvedtak 1. desember 2020. I utgangspunktet hadde proposisjonen kun 8 romertall, så Stortinget la til hele 16 romertall.

5.2 Post Afghanistan, militærfaglig forankret eller ren politikk?

Fra den militære ledelsen var det et ønske om å knytte Kystjegerkommandoen tettere Sjøforsvaret etter Afghanistan perioden, for å skape et rasjonale for avdelingen, som Bruun-Hanssen beskriver som ikke tilstrekkelig klart (Bruun-Hanssen, intervju). Operasjonene i forbindelse med RECSYR er med på å styrke dette rasjonale. Beslutningen om å ha med kystjegere om bord på KNM Fritjof Nansen til Stillehavet for øvelse *Rim of the Pacific* (RIMPAC) fra sommeren 2014 kan også sees på med samme formål.

At Kystjegerkommandoen hadde vist seg nyttig i operasjonene i Afghanistan, og hadde blitt lagt merke til politisk kan det hevdes med stor grad av sikkerhet. Likevel hindrer ikke dette at Kystjegerkommandoen blir en del av det man kan kalle et politisk spill i arbeidet med ny langtidsplan i årene 2015-2016. Norges sikkerhetspolitiske omgivelser har endret seg etter Russlands annektering av Krim våren 2014 (Forsvarsdepartementet, 2016c, s. 28), og Forsvarssjefen blir nødt til å gå drastisk til verks gitt rammebetingelsene han får fra Forsvarsdepartementet i forbindelse med utarbeidelsen av FMR 2015. Noen av de viktigste faktorene Forsvarsdepartementet legger vekt på i Prop. 151 S (2015-2016) *Kampkraft og bærekraft*, er en total gjennomgang av hele strukturen, evne til økt beredskap, hente inn etterslep, og det endrede trusselbildet. Med hensyn til fagmilitær forankring eller ren politikk, fremstår vedtaket fra Stortinget i november 2016 hovedsakelig som en politisk avgjørelse hvor andre politiske overlegninger enn det fagmilitære rådet er grunnlaget for beslutningen. Det kan argumenteres for at et sterkt distriktspolitisk press er med på å påvirke denne avgjørelsen, men også at Utenriks- og forsvarskomiteen gjennom forhandlinger finner de økonomiske midlene som trengs for å videreføre avdelingen og dermed beholde den er avgjørende.

I forbindelse med FMR 2015 har Forsvaret i mars samme år mottatt en rapport fra konsultentselskapet McKinsey & Company, der de har sett på potensialet for ytterligere modernisering og effektivisering av forsvarssektoren. Bruun-Hanssen påpeker at oppdraget som kom fra politisk nivå, var at Forsvaret skulle videreutvikles innenfor den samme økonomiske rammen som var. Samtidig var det en forventning at Forsvaret skulle kunne spare 1,9 milliarder kroner i effektivisering, samt at basestrukturen måtte reduseres i henhold til rapporten fra McKinsey (Bruun-Hanssen, intervju). Dette resulterte i en politisk forventning om å redusere basene i oppdraget til forsvarssjefen. For Kystjegerkommandoen gir dette i FMR 2015 utslag i en anbefaling om å legge ned basen på Trondenes, og at deler av avdelingens oppdrag overtas av fellesoperative ubemannede luftbårne systemer (UAS), samt at det resterende flyttes til Bergen for støtte til overflatefartøyene. På den ene

siden er Bruun-Hanssen klar på at Forsvaret trengte Kystjegerkommandoen, og med å flytte den til Bergen kunne Trondenes frigjøres. Avdelingen kom nærmere resten av Sjøforsvaret, og kunne fungere som en bordingskapasitet samt drive styrkebeskyttelse av fregattene. På den måten var det et helt klart rasjonale for å ha avdelingen. På den andre siden er han også bevisst på at FMR 2015 satt ting på spissen for de politiske beslutningstakerne ved å foreslå å legge ned så mange baser som var foreslått (Bruun-Hanssen, intervju).

Ståle Ulriksen er av den oppfatning at det er overraskende at det i FMR 2015 ikke står noe om at kysten er viktig foruten en del om Kystvaktens oppdrag. Nesten samtidig som FMR 2015 blir ferdigstilt, gir Forsvaret ut *Forsvarets doktrine for maritime operasjoner* (Forsvarsstaben, 2015). Doktrinen beskriver forsvaret av kysten som meget viktig. Ulriksen anser det som underlig at en forsvarssjef som skriver under på begge dokumentene, i samme tidsrom, totalt motsier seg selv i de to dokumentene (Ulriksen, intervju). I januar 2016 publiserer Norsk Utenrikspolitisk Institutt (NUPI) en policy brief skrevet av Ulriksen som en kommentar til Forsvarssjefens fagmilitære råd, som omhandler strategi og struktur. Her beskriver han forslaget om å avvikle korvettene, Taktisk Båtskvadron, Kystjegerkommandoen og Sjøheimvernet som en farlig beslutning som gjør norskekysten til et strategisk tomrom som en motstander kan fylle (Ulriksen, 2015, s. 2).

Jan Eirik Finseth er bestemt på at fokuset i denne perioden, om at kysten ikke er så viktig, er fundamentalt feil. Han beskriver at den norske befolkningen bor langs kysten, det er her ressursene finnes, og det er her verdiene skapes, dermed er det også disse områdene som må forsvares. At Forsvaret vil bli meget overrasket av at striden vil stå rundt kysten dersom noe skulle skje, er ikke noe som ville overraske han (Finseth, intervju).

At Forsvarsdepartementet med hensyn til Kystjegerkommandoen i sitt forslag til langtidsplan følger rådet de har fått av forsvarssjefen kan sees på som naturlig. Det er de som har lagt rammebetingelsene for rådet, og for Kystjegerkommandoens del kan forslaget til dels sees på som en videreføring, bare på en annen lokalisasjon.

Etter at regjeringen har lagt frem sitt forslag til langtidsplan i juni 2016 starter det politiske arbeidet på Stortinget. At regjeringens forslag er omstridt, tyder de omfattende skriviene i pressen om. Bare med hensyn til Kystjegerkommandoen viser et enkelt søk i Nasjonalbiblioteket 375 treff som gjelder avdelingen i perioden juni til og med november 2016. Treffene er i hovedsak fra lokalaviser i Nord-Norge, men det er også rikelig med treff fra riksdekkende aviser. Ikke overraskende er det mange innlegg fra lokalpolitikere, men også fra fylkespolitisk og rikspolitisk nivå er det mange som engasjerer seg i å opprettholde Kystjegerkommandoen.

Allerede få dager etter regjeringens forslag til langtidsplan er lagt frem, skriver daværende forsvarsminister Ine Eriksen Søreide et innlegg i Andøyposten. Her beskriver hun Kystjegerkommandoen og Taktisk båtskvadron som avdelinger med høy kompetanse, men likeså små avdelinger med høye kostnader. Hun argumenterer med at Forsvaret vil få mer operativ evne ved å legge ned avdelingene, og flytte ressursene til andre deler av Forsvaret, deriblant en dedikert bordingskapasitet til Sjøforsvaret (Søreide, 2016). I Nord-Norge opprettes det en tverrpolitisk gruppe bestående av ordførere, regionsrådsledere og fylkesrådsleder fra henholdsvis Arbeiderpartiet, Høyre og Senterpartiet. I august 2016 legger gruppen frem et motforslag til regjeringens forslag til langtidsplan, kalt «Tromsdokumentet». Her argumenteres det ikke overraskende for videreføring av Kystjegerkommandoen (Hotvedt & Solstad, 2016, s. 16-17).

Mot slutten av august 2016 inviterer Utenriks- og forsvarskomiteen til åpen høring på Stortinget, og blant det mange innleggene blir Kystjegerkommandoen nevnt utallige ganger. Norges Offisersforbund (NOF) argumenterer i høringen for at Norges evne til kystforsvar er en essensiell del av et nasjonalt balansert forsvar, og at Kystjegerkommandoen i tillegg til sjønektelse er eneste kapasitet for å bistå og understøtte alliert landstigning og amfibieoperasjoner i nord og derfor må videreføres (videoklipp Stortinget, høring). Videre i høringen beskriver Sjømilitære Samfund (SMS) det som overraskende at en fleksibel og operativ kampstyrke som Kystjegerkommandoen foreslås avvirket, de anbefaler følgelig at avdelingen videreføres. Ikke overraskende argumenterer Kystjegerforeningen (KJF), for en videreføring av Kystjegerkommandoen. De argumenterer om en foreslått rasering av Norges evne til forsvar i kystsonen, samt at Kystjegerkommandoen er den eneste operative kampenheten som er permanent stasjonert i Nord-Norge, hvor økt beredskap er etterspurt. Tromsdelegasjonen møter til høringen som en bred politisk allianse. De er opptatt av at det de fremlegger ikke må sees på som distriktpolitikk, men med fokus på et sterkt nasjonalt forsvar for hele landet. Delegasjonen prioriterer videreføring av Kystjegerkommandoen som et av de tre viktigste punktene i «Tromsdokumentet». Det er dog viktig å merke seg at de ikke nødvendigvis er fast bestemt på at avdelingen skal ha tilholdssted på Trondenes, men åpner for en samlokalisering og eventuell sammenslåing med Marinejegerkommandoen (MJK) i Ramsund.

Etter høringene i Stortinget er det mye som tyder på omfattende møtevirksomhet, med et til dels vanskelig forhandlingsklima i Utenriks- og forsvarskomiteen. I oktober 2016 resulterer dette i at sentrumspartiene ved Venstre, KrF og Sp tar pause fra forhandlingene. Når dette skjer har allerede SV trukket seg fra forhandlingene (Melgård & Prestegård, 2016, s. 14-15). Med dette består forhandlingene på dette tidspunktet av regjeringspartiene Høyre og FrP, samt Arbeiderpartiet. At Kystjegerkommandoen er et tema som Utenriks- og forsvarskomiteen har høyt på forhandlingslisten bekreftes ved at Christian Tybring-Gjedde uttaler at Frp kjemper for videreføring av

Kystjegerkommandoen, og at han personlig ser lite fornuft i å legge ned en forsvarskapasitet som har fungert utmerket i alle sammenhenger (Isachsen, 2016, s. 2-3). Frp er som tidligere nevnt på dette tidspunktet i regjering sammen med Høyre, og det er kjent fra media at Kystjegerkommandoen var et av punktene regjeringspartiene hadde på en egen liste over saker de var villige til å forhandle om på Stortinget.

Mot slutten av oktober 2016 er alle partiene på Stortinget foruten SV tilbake ved forhandlingsbordet, og samtidig har de parlamentariske lederne på Stortinget hatt møte om langtidsplanen (Prestegård, 2016, s. 10). Komiteleder Anniken Huitfeldt (Ap) uttaler samtidig at komiteen ikke kommer til å lage en delt innstilling, men enes om en helhetlig innstilling til Stortinget (ibid).

I starten av november blir Ap-leder Jonas Gahr Støre sitert i media om at regjeringen og Arbeiderpartiet er enige foran vedtaket om ny langtidsplan for Forsvaret. I artikkelen blir videreføring av Kystjegerkommandoen omtalt som en av de viktigste punktene de har blitt enige om i forhandlingene mellom regjeringen, støttepartiene og Arbeiderpartiet (Bentzrød, 2016, s. 15).

I Utenriks- og forsvarskomiteens innstilling gitt 11. november 2016 blir Kystjegerkommandoen og Taktisk båtskvadron foreslått opprettholdt i romertall I.

I debatten på Stortinget i forkant av votering blir videreføringen av Kystjegerkommandoen nevnt av samtlige partier med positive ordlag. FrP ved Christian Tybring-Gjedde gjør et poeng av at å opprettholde Kystjegerkommandoen var partiets stortingsgruppe sin høyeste prioritering. Høyres Øyvind Halleraker benevner at avdelingen var forslått nedlagt, men ved studering av forklaringen for dette forslaget finner man at det hovedsakelig var økonomiske begrunnelser for dette. Han er derfor veldig glad for at det er funnet økonomi for videreføring i løpet av forhandlingene, og kommenterer at opprettholdelsen skjer på bakgrunn i den viktige maritime kampkraften de representerer. Komiteleder Huitfeldt forklarer at Kystjegerkommandoen beholdes da det trengs godt trente styrker som kan reagere raskt, at de trengs i Nord, og at avdelingen gjerne sees i en organisasjonsmodell sammen med spesialstyrkene (Stortinget, 2016a).

Ved voteringen i Stortinget 15. november 2016 voterer Høyre, FrP og Ap for romertall I, mens Sp, SV, Venstre og MDG stemmer mot forslaget. For partiene som stemte imot må dette sees i sammenheng med at romertall I også inneholdt andre punkter som ikke omhandlet Kystjegerkommandoen, hvor det fortsatt var uenighet. Dette resulterer i en fordeling med 77 for, og 21 mot.

På den ene siden forteller Bruun-Hanssen at han ikke var overrasket når forslaget fra Utenriks- og forsvarskomiteen med hensyn til Kystjegerkommandoen kom. Dette da den fagmilitære anbefalingen etter hans mening ikke var å ta bort kapasiteten, men å flytte den fra Nord-Norge til Sør-Norge. Forslaget om å flytte Kystjegerkommandoen, og legge ned flere andre avdelinger, skapte et dilemma hvor andre politiske overlegninger, blant annet distriktpolitikk, ville kunne trumfe noen av de fagmilitære anbefalingene. At Kystjegerkommandoen som hadde en relativt lav kostnad i basestruktur ble bevart for å opprettholde et fotavtrykk i området overrasket ikke i det hele tatt (Bruun-Hassen). På den andre siden beskriver Diesen to poeng som han mener er utslagsgivende for Kystjegerkommandoen med hensyn til prosessene rundt ny fireårsplan i 2016. Det ene er at politikerne, av og til, er bedre enn sitt rykte ved at de intuitivt forstår at det er enkelte ting som har stor verdi. Når de militære ikke ønsker å beholde det, skjønner de at det er andre årsaker, som for eksempel intern revirkamp, som kan være grunnen. Det andre er at Kystjegerkommandoen hadde vist seg i Afghanistan som en virkelig verdifull kapasitet, og dermed valgte politikerne å gå imot det fagmilitære rådet. Diesen forklarer at etter hans skjønn ble dette gjort med meget god grunn, og med et godt resultat (Diesen, intervju).

Gitt grunnlaget forsvarssjefen får av Forsvarsdepartementet for utarbeidelse av FMR 2015, kan det hevdes at de to alternativene forsvarssjefen tar frem i det ferdige produktet ikke bør komme overraskende på noen. Både den økonomiske rammen, og effektiviserings kravet gjør det nødvendig å ta drastiske valg. At regjeringen ved Forsvarsdepartementet følger anbefalingene fra forsvarssjefen i sitt forslag til langtidsplan, og velger å prioritere strategiske kapasiteter må sees i sammenheng med dette. Regjeringen er i 2016 en borgerlig mindretallsregjering, og er avhengig av støtte fra andre partier for å få flertall på Stortinget. Med hensyn til Kystjegerkommandoen skaper forslaget fra regjeringen stor debatt både distrikt – og rikspolitisk. Opposisjonen er sterkt imot en nedleggelse av Kystjegerkommandoen, og det blir omfattende høringer og forhandlinger på Stortinget. Selv om forsvarssjefen i sitt fagmilitære råd, og regjeringen i sitt forslag til langtidsplan, anbefaler å beholde deler av Kystjegerkommandoen og flytte den til Bergen, blir innstillingen fra Utenriks – og forsvarskomiteen en annen. Vedtaket fra Stortinget fremstår hovedsakelig som en politisk avgjørelse hvor andre politiske overlegninger enn det fagmilitære rådet er grunnlaget for beslutningen. Det er nærliggende å anta at et sterkt distriktpolitisk press er med på å påvirke denne avgjørelsen. Det at Utenriks- og forsvarskomiteen gjennom forhandlinger viser vilje til å prioritere Kystjegerkommandoen og dermed foreslår en budsjettøkning for å dekke inn det merbehovet som trengs for å videreføre avdelingen, viser betydningen komiteflertallet legger på beslutningen.

I lys av den politiske beslutningen om å beholde Kystjegerkommandoen kommer det også et oppdrag fra Stortinget til regjeringen om å utrede den videre utviklingen av avdelingen nærmere. Dette arbeidet

pågår en tid, og grunnlagsdokumentene for denne utredningen har ikke vært tilgjengelige for forfatteren. Men i forbindelse med Forsvarsdepartementets forslag til budsjett, Prop. 1 S (2018 – 2019), kommer svaret på denne utredningen. Dette har tidligere vært nevnt i forrige kapittel, men det kanskje mest overraskende er bruken av ubemannede og autonome systemer. Der forsvarssjefen i FMR 2015 anbefalte nedleggelse, og at Kystjegerkommandoens oppdrag (overvåking, målidentifisering og målfølgning i kystsonen) overtas blant annet av fellesoperative ubemannede luftbårne systemer (UAS), er langtrekkende informasjonsinnhenting og målanvisning ved bruk av ubemannede og autonome systemer nå blitt en kapasitet som på sikt skal utvikles i avdelingen. Denne nye kapasiteten blir hverken kommentert av Utenriks- og forsvarskomiteen, eller nevnt i den påfølgende debatten før votering i Stortinget. Det kan derfor hevdes at denne kapasiteten nå ligger inne som et fremtidig kapasitetsmål for Kystjegerkommandoen.

I forbindelse med FMR 2019 er Kystjegerkommandoen anbefalt videreført på Trondenes i Harstad i alle de fire alternativene daværende forsvarssjef Haakon Bruun-Hanssen legger frem. Støtte til maritime overflateoperasjoner med blant annet bordingsoperasjoner, evne til å bygge situasjonsforståelse, samt å levere måldata til langtrekkende våpensystemer nevnes i både FMR 2019 og i Forsvarsdepartementets forslag til langtidsplan, Prop. 62 S (2019-2020). Evne til langtrekkende informasjonsinnhenting og målanvisning ved bruk av ubemannede og autonome systemer blir ikke nevnt i forbindelse med Kystjegerkommandoen i noen av dokumentene. Selv om den da borgerlige mindretallsregjeringen får dette forslaget i retur fra Stortinget uten godkjenning, og det påfølgende forslaget, Prop. 14 S (2020–2021), går gjennom Stortinget og blir vedtatt, er det ingen innsigelser som gjelder Kystjegerkommandoen. I så måte må den vedtatte langtidsplanen med hensyn til Kystjegerkommandoen hevdes å være militærfaglig forankret, og ikke basert på en politisk avgjørelse hvor andre politiske overlegninger enn det fagmilitære rådet er grunnlaget for beslutningen.

Med hensyn til FMR 2019 og Kystjegerkommandoen forteller Bruun-Hansen i forbindelse med intervju til denne oppgaven at han gjorde et poeng av at det ikke skulle bli gjort noe nytt forsøk på endringer av Kystjegerkommandoen i dette rådet. Selv om det var personer som mente at kampen om Kystjegerkommandoen skulle prøves på nytt, gjorde han det klart at det ikke kom på tale å ta opp en kamp han som forsvarssjef allerede hadde tapt. Anbefalinger som ikke gikk gjennom fra FMR 2015, skulle stå videreført som Stortinget besluttet i 2016 (Bruun-Hanssen, intervju). Han presiserer imidlertid at forslaget om evne til å skaffe måldata kom fra Sjøforsvaret. Det ble tatt opp på saksbehandlernivå, samt ledernivå inn i ledergruppen til forsvarssjefen. Bakgrunnen var at NSM hadde fått landmålskapasitet, og det trengtes noen til å skaffe måldata utenfor fregattene og kystkorvettens egen sensorrekevidde, og spesielt mot mål på land. Dette anså ledergruppen til forsvarssjefen som en smart tilleggskapasitet å tilegne Kystjegerkommandoen, som kunne brukes både hjemme og ute. Han

tydeliggjør også at dette ikke er rasjonale som ligger til grunn for UAS i Kystjegerkommandoen. UAS forklarer han som en tilleggssensor for, for eksempel fregattene, når man skal inn i en kystsone. Med bruk av UAS har man flere sensorer enn ved å sette folk på land, og dermed skaffe seg bedre informasjon og oversikt over hva som befinner seg der. Han er fast bestemt på at det på strategiske nivået ikke var koblet slik at etter det ene kom det andre, med hensyn til måldata og UAS. Han vil ikke utelukke at dette har vært tanken fra taktisk nivå i Sjøforsvaret, men på det strategiske nivået var disse to tingene uavhengige av hverandre (Bruun-Hanssen, intervju).

På den andre siden kan det hevdes at avgjørelsen om innføring av UAS på sikt fra oktober 2018 i Prop. 1 S (2018 – 2019), ikke nødvendigvis gjenspeiles i Forsvarsdepartementets planer for fremtidige anskaffelser til forsvarssektoren (FAF). I FAF 2019-2026 fra februar 2019, står det ikke noe om fremtidige anskaffelser av UAS til Kystjegerkommandoen. Det står derimot to oppføringer som omhandler anskaffelse av bordingsbåter og bordingsmateriell, og erstatning av Kystjegerkommandoens bakkebaserte hellfire missilsystem. Til sammen utgjør dette en kostnad på ca 1 milliard kroner (Forsvarsdepartementet, 2019a, s. 22). Dette dokumentet kommer ut årlig, og blir følgelig oppdatert med hensyn til nye mulige anskaffelser. I dokumentene fra henholdsvis 2020 og 2021 står det heller ikke noe om UAS til Kystjegerkommandoen, og først i dokumentet gitt ut av Forsvarsdepartementet i april 2022 blir UAS for første gang nevnt. Her står det at fire planlagte prosjekt skal anskaffe nødvendig materiell til KJK slik at enhetens operative evne videreføres, samtidig som det legges til rette for vedtatt videreutvikling. I omfanget står det at prosjektene blant annet vil inneholde UAV systemer i forskjellig størrelse (Forsvarsdepartementet, 2022b, s. 20). Det skal bemerkes at forskeren har valgt å forholde seg til ugradert informasjon, og dermed ikke har benyttet grunnlagsdokumenter fra Forsvarsdepartementet, forsvarsstaben, eller prosjektideer fra Sjøforsvaret for utarbeidelse av FAF. Forfatteren observerer dog at det har tatt tre og halvt år fra departementet først informerer Stortinget om resultatet fra utredningen om Kystjegerkommandoen, til det faktisk står noe håndfast i et offisielt ugradert dokument om anskaffelse av kapasiteten foreslått. Det kan hevdes at dette er litt spesielt gitt vektleggingen av denne saken fikk fra Stortinget, men det kan antas at de nevnte organisasjonene har arbeidet med dette på et gradert nivå.

Om UAS til Kystjegerkommandoen har Diesen noen klare tanker. Han mener at ved en videreutvikling av Kystjegerkommandoen som en ISTAR-avdeling, trenger de ubemannede plattformer som kan fortelle noe om situasjonen i deres umiddelbare nærhet, i områdene de opererer med fremskutte elementer fra avdelingen. Skal det være noe utover dette blir det snakk om mer eleverte plattformer, såkalt «high altitude, long endurance» plattformer, eller med satellitter. Noe følgelig ikke Kystjegerkommandoen skal ha. I den grad Kystjegerkommandoen, eller andre ISTAR-avdelinger, skal ha egen bekjempingsevne, er han av den oppfatning at det ville vært interessant å se

på om for eksempel Hellfiremissilene bør erstattes av ny type drone med våpen. For eksempel av typen amerikanerne kaller «Switchblade». Han vektlegger at et slikt system er logistisk og økonomisk fordelaktig, samtidig som det har en god bekjempningsevne mot våpensystemer som er mye dyrere enn dronen i seg selv (Diesen, intervju).

6 Oppsummering og konklusjon

I løpet av perioden som dekkes i oppgaven har Kystjegerkommandoen vært i en rivende utvikling, samtidig som den til tider har kjempet for sin overlevelse. Som Diesen sier, dreier forsvarsplanlegging seg om den sammensettingen av Forsvaret som gir den høyest mulige evne for å oppfylle Forsvarets strategiske målsettinger, innenfor de økonomiske rammene som regjeringen setter. I forsvarsplanleggingen er det åpenbart elementer av både fagmilitær forankring, og ren politikk. At opprettelsen av KJK er vel vurdert både fagmilitært av forsvarssjefen, politisk i Forsvarsdepartementet og i Stortinget syntes å komme godt frem i dokumentene.

Mot slutten av 90-tallet ble det klart at Kystartilleriet var for stasjonært, og endret operasjonskonsept gjorde kystfortene overflødige. Hva som skulle komme etter Kystartilleriet var det mange som var opptatt av, men i 2001 blir Kystjegerkommandoen opprettet på Trondenes i Harstad etter vedtak i Stortinget. Prosessen som fører til dette vedtaket kan hevdes å basere seg på et stortingsvedtak med god forankring i fagmilitære råd, og at det dermed ikke er en ren politisk beslutning basert andre politiske avveininger. Dette da det ikke kommer frem noen klare divergenser i hva rådene fra forsvarssjefen anbefaler, gjennom Forsvarsdepartementet og frem til vedtak på Stortinget.

Dette forandrer seg raskt i 2003/04 med Bondevik II regjeringen. Forslagene fra både forsvarssjefen og regjeringen om Kystjegerkommandoen får en del oppmerksomhet på Stortinget. Spesielt forslaget fra regjeringen om flytting til Olavsvern møter motstand. Regjeringen er i mindretall på Stortinget og er avhengige av støttepartiet Frp, eller å komme til enighet med opposisjonen om et tverrpolitisk forsvarsforlik. Prosessen som fører til vedtak om en videreføring av Kystjegerkommandoen på Stortinget, kan til dels sees på som militærfaglig forankret da de militærfaglige organisasjons anbefalingene som gjelder avdelingen blir vedtatt. På den andre siden er det også en god porsjon politikk i vedtaket, da forslaget om å flytte avdelingen til Olavsvern blir omgjort. Denne avgjørelsen fremstår hovedsakelig som en politisk begrunnelse, og uten at det kommer frem noe direkte av dokumentasjonen vil forfatteren hevde at til dels distriktpolitiske hensyn ligger til grunn for vedtaket som gjelder Kystjegerkommandoen.

For Afghanistanperioden og arbeidet med ny fireårsplan for perioden 2009-2012 virker denne å ha vært gjennomført uten direkte politiske motargumenter for hva Kystjegerkommandoen skal være. Forsvarssjefens forsvarsstudie, Forsvarspolitisk utvalg sin NOU 2007:15, og Forsvarsdepartementets påfølgende forslag til langtidsplan beskriver alle i større eller mindre grad Kystjegerkommandoen med positive fortegn, og en avdeling for fremtiden. Arbeidet på Stortinget med Forsvarskomiteen og

påfølgende vedtak, skaper hverken diskusjon om avdelingen som strukturelement, eller debatt der avveininger opp mot andre politiske målsetninger går på bekostning av Kystjegerkommandoen. Den til slutt vedtatte langtidsplanen med hensyn til Kystjegerkommandoen, kan derfor hevdes å være et produkt som er gjennomgående militærfaglig forankret uten innblanding av andre politiske avveininger. Det samme gjelder til dels arbeidet i som pågikk fra 2011-2012. Den da vedtatte langtidsplanen for Forsvaret kan med hensyn til Kystjegerkommandoen på den ene siden hevdes å være militærfaglig forankret da den gjenspeiler det fagmilitære rådet gitt av forsvarssjefen. På den andre siden bærer den også preg av politiske innvendinger ved tilføyelsen av en arktisk innsatsstyrke. Det kan derfor hevdes at fireårsplanen er militærfaglig forankret, men med innslag av rene politiske avveininger som får konsekvenser for Kystjegerkommandoen.

Kystjegerkommandoen kommer seg gjennom Afghanistan perioden uten noen trussel om nedleggelse. Fra militær ledelse og politisk nivå kan det hevdes at avdelingen gjennom de operasjonene de gjennomførte, samt de hendelsene de var involvert i, viste seg som en verdifull kapasitet for Forsvaret. Med hensyn til oppdraget i Afghanistan mener Diesen ved at avdelingen ofte var der hendelser skjedde, og at de alltid hevdet seg med heder, har spilt en åpenbar rolle i hvordan avdelingen har blitt ansett fra det politiske nivået. Han er dog usikker på hvor mye man også bør tillegge det politiske ønsket om å bevare Trondenes, samt tilskrive den politiske forståelsen om avdelingen opp mot dette (Diesen, intervju).

Det kan hevdes at dette får betydning i forbindelse med arbeidet med å få godkjent ny langtidsplan i 2015-2016. Erna Solbergs (H) mindretallsregjering foreslår i likhet med daværende forsvarssjef Haakon Bruun-Hanssens FMR 2015 å avvikle Kystjegerkommandoen og Trondenes. Prosessen som til slutt resulterer i at Kystjegerkommandoen videreføres er omfattende dokumentert i denne oppgaven. Vedtaket fra Stortinget fremstår hovedsakelig som en politisk avgjørelse hvor andre politiske overlegninger enn det fagmilitære rådet er grunnlaget for beslutningen. Det er nærliggende å anta at et sterkt distriktpolitisk press er med på å påvirke denne avgjørelsen. Samtidig underbygger betydningen komiteflertallet på Stortinget legger i å videreføre Kystjegerkommandoen, ved å foreslå en budsjettøkning for å dekke inn merbehovet, at denne beslutningen var viktig for Utenriks- og forsvarskomiteen.

Bruun-Hanssen forteller i intervjuet at det var uaktuelt å gjøre noe med Kystjegerkommandoen i forbindelse med FMR 2019 (Bruun-Hanssen, intervju). Forsvarsdepartementet følger rådene fra forsvarssjefen som omhandler Kystjegerkommandoen i sitt forslag til langtidsplan. Det er også disse rådene som til slutt blir vedtatt i Stortinget uten nevneverdige kommentarer om avdelingen. I så måte

må den vedtatte langtidsplanen med hensyn til Kystjegerkommandoen hevdes å være militærfaglig forankret, og ikke på basert en politisk avgjørelse hvor andre politiske overlegninger enn det fagmilitære rådet er grunnlaget for beslutningen.

Kystjegerkommandoens eksistens fra 2015 og ut perioden denne oppgaven omhandler, kan muligens sies å være et resultat av mer politikk enn fagmilitære råd. Ståle Ulriksen er bestemt på at politikken har vært avgjørende for at Kystjegerkommandoen har overlevd (Ulriksen, intervju), mens Diesen legger frem en hypotese om at i tre stortingsperioder, altså 12 år, etter avslutningen på Afghanistan, så kommer politiske vurderinger av Kystjegerkommandoen til å være mer styrt av politisk institusjonshukommelse og hva avdelingen representerer, enn av fagmilitære råd og anbefalinger (Diesen, intervju).

Gjennomgangen av de offisielle dokumentene viser at det er bred fagmilitær og politisk enighet i år 2000 for å opprette KJK. De to gangene KJK er anbefalt nedlagt eller drastisk endret, fagmilitært og av Forsvarsdepartementet, er regjeringen borgerlig og i mindretall. Begge gangene sier Stortinget klart i fra at Kystjegerkommandoen skal opprettholdes gjennom forsvarsforlik. Et annet interessant funn er at i de påfølgende fagmilitære rådende etter stortingsvedtak om å opprettholde Kystjegerkommandoen, kommer det fagmilitære grunner til å videreføre avdelingen. Dette gjenspeiles også i de vedtatte langtidsplanene disse fagmilitære rådene omfatter. Til tross for skiftende regjeringer med ulike sammensetninger av borgerlige og sosialdemokratiske partier, så opprettes og består Kystjegerkommandoen i hele tidsperioden.

Kystjegerkommandoens fortsatte eksistens kan forklares som en følge av både fagmilitær forankring, og ren politikk. De politiske beslutningene om å opprettholde avdelingen, har bidratt til utviklingen av fagmilitære grunner for bruken av den – og derigjennom også for dens eksistens. Med andre ord et samspill mellom politikk og det fagmilitære. Selv om denne konklusjonen trolig ikke er overraskende, har denne oppgaven vist mer konkret hvordan de to spiller sammen: Hvordan det politiske nivået argumenterte for den fortsatte militære betydningen av Kystjegerkommandoen selv om motivene trolig var mer politiske, og hvordan den fagmilitære vurderingen ikke bare har endret seg over tid, men også forholdt seg til politiske føringer om å videreføre avdelingen. Dette er ikke bare et interessant funn i seg selv, men det kan også være nyttig i en større sammenheng. Oppgaven har belyst én avdelings utvikling knyttet til forsvarsplanlegging over en 20-års periode som en tilfellestudie. Funnene den presenterer kan derfor være interessante for mer overordnede studier av norsk forsvarspolitik, dersom de holdes opp mot andre, liknende studier.

En ting denne oppgaven har nevnt, men ikke vektlagt, er i hvilken grad, om noen, interesseorganisasjoner og mediene har spilt en rolle i avgjørelsene om å bevare Kystjegerkommandoen. Det hadde derfor vært spennende å sett dypere på hvilken rolle for eksempel Norges Offisersforbund (NOF), som er med i Landsorganisasjonen (LO), Sjømilitære Samfund (SMS), og Befalets Fellesorganisasjon (BFO) kan ha hatt i de forskjellige prosessene. Likeså gjelder dette mediene, og deres mulighet til å øve innflytelse på de forskjellige prosessene i arbeidet med forsvarsplanlegging. Dette gjelder da både lokalpresse og riksmidlene. Dette kan være et interessant tema for videre forskning/studier.

Uavhengig av om det vil være fagmilitære eller politiske forankrede faktorer som vil avgjøre Kystjegerkommandoens fremtidige skjebne, er det avslutningsvis interessant å merke seg Diesens refleksjoner rundt Kystjegerkommandoens kvaliteter og relevans:

Jeg mener jo at Kystjegerkommandoens viktigste kvalitet, ved siden av å være gjennomprofesjonell og dyktig til det den gjør, er at det kanskje er den avdeling i forsvarsstrukturen som er mest relevant med tanke på morgendagens måte å føre krig på.
(Diesen, intervju)

Litteraturliste

- Andersen, R. (2005). *Striden om strandsonen : generalinspektoratet for Kystartilleriet 1899-2001*. Bergen: Eide.
- Andersen, R. (2011). *Fra Grøtavær til Ghormach : Kystjegerkommandoen*. Lysaker: Dinamo.
- Bentzrød, S. B. (2015, 2015-10-01). Disse forsvarsområdene blir det bråk om. *Aftenposten [morgen]* 2015.10.01. Hentet fra https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digavis_aftenposten_morgen_1_20151001_156_274_2
- Bentzrød, S. B. (2016, 2016-11-08). Kystjegerne får leve videre. *Aftenposten*. Hentet fra https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digavis_aftenposten_null_null_20161108_157_313_01
- Bogen, O. & Håkenstad, M. (2015). *Balansegang* Dreyers forl.
- Danielsen, T. (2012). "Hos oss sitter kulturen i hjertet" - en antropologisk studie av kultur i Marinejegerkommandoen (2012/00516). Forsvarets forskningsinstitutt (FFI). Hentet fra <https://www.ffi.no/publikasjoner/arkiv/hos-oss-sitter-kulturen-i-hjertet-en-antropologisk-studie-av-kultur-i-marinejegerkommandoen>
- Danjord, F. (2008). *Forsvarssjefens forsvarsstudier – hvilken innvirkning har de på departementets etterfølgende langtidsplaner?* (Masteroppgave, Stabsskolen). Forsvarets høgskole, Oslo. Hentet fra <https://fhs.brage.unit.no/fhs-xmloi/bitstream/handle/11250/99852/Frank%20Danjord.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Diesen, S. (2021). Forsvarsplanlegging vs operasjonsplanlegging. *Stratagem*, 8. Hentet fra <https://www.stratagem.no/forsvarsplanlegging-vs-operasjonsplanlegging/>
- Fjeld, O. T. & Kystartilleriets, o. (1999). *Klar til strid : Kystartilleriet gjennom århundrene*. Oslo: Kystartilleriets offisersforening.
- Forsvaret. (2022, 21.01.2022). Kystjegerkommandoen. Hentet fra <https://www.forsvaret.no/jobb/kystjegerkommandoen>
- Forsvarsdepartementet. (1998). *Med forsvaret inn i år 2000 : et sammendrag av St meld nr 22(1997-98), "Hovedretningslinjer for Forsvarets virksomhet og utvikling i tiden 1999-2002"*. Oslo: Forsvarsdepartementet.
- Forsvarsdepartementet. (2001). *Omleggingen av Forsvaret i perioden 2002-2005* (Prop nr.45, 2000-2001). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stprp-nr-45-2000-2001-/id204348/?ch=1>
- Forsvarsdepartementet. (2002a). *Gjennomføringsproposisjonen - utfyllende rammer for omleggingen av Forsvaret i perioden 2002-2005* (St.prp. nr. 55 (2001-2002)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stprp-nr-55-2001-2002-/id206110/?ch=1>
- Forsvarsdepartementet. (2002b). *Rammer for forsvarssjefens militærfaglige utredning*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/rammer-for-forsvarssjefens-militarfraglig/id105769/>
- Forsvarsdepartementet. (2004a). *Den videre moderniseringen av Forsvaret i perioden 2005-2008* (St.prp. nr. 42 (2003-2004)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stprp-nr-42-2003-2004-/id208939/>
- Forsvarsdepartementet. (2004b). *Iverksettelsesbrevet for forsvarssektoren*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/den-videre-modernisering-av-forsvaret-i-/id102063/>

-
- Forsvarsdepartementet. (2005). *Forsvarsdepartementets prop.1 - budsjett* (St.prp. nr. 1 (2005-2006)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stprp-nr-1-2005-2006-/id297546/>
- Forsvarsdepartementet. (2006). *Forsvarsdepartementets prop.1 - budsjett* (St.prp. nr.1 (2006-2007)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stprp-nr-1-2006-2007-/id298194/>
- Forsvarsdepartementet. (2007). Forsvarssjefen overleverte Forsvarsstudie 07. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/fd/Nyheter-og-pressemeldinger/Nyheter/2007/forsvarssjefen-overleverte-forsvarsstudi/id488524/>
- Forsvarsdepartementet. (2008a). *Et forsvar til vern om Norges sikkerhet, interesser og verdier* (St.prp. nr. 48 (2007-2008)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stprp-nr-48-2007-2008-/id504783/>
- Forsvarsdepartementet. (2008b). *Forsvarsdepartementets prop.1 - budsjett* (St.prp. nr. 1 (2008-2009)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stprp-nr-1-20082009-/id530537/>
- Forsvarsdepartementet. (2012a). *Et forsvar for vår tid* (Prop. 73 S (2011-2012)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop-73-s-20112012/id676029/>
- Forsvarsdepartementet. (2012b). "Et forsvar for vår tid" Iverksettingsbrev til forsvarssektoren for langtidsperioden 2013-2016 (IVB LTP (2013-2016)). Hentet fra <https://www.forsvaret.no/forskning/forskning-utvikling-ved-forsvarets-hogskole/institutt-for-forsvarsstudier/forskningsressurser/iverksettingsbrev-for-forsvaret-og-forsvarssektoren/2012%20Iverksettingsbrev%20for%20forsvarssektoren%202013%E2%80%932016.%20Et%20forsvar%20for%20v%C3%A5r%20tid.pdf/> /attachment/inline/340e8de3-6808-4f7b-bbd2-3b70a68a882b:4707a68b1c1d2b7a6a6b6a26d09dc148463f7277/2012%20Iverksetting-sbrev%20for%20forsvarssektoren%202013%E2%80%932016.%20Et%20forsvar%20for%20v%C3%A5r%20tid.pdf
- Forsvarsdepartementet. (2014a). *Forsvarsdepartementets prop.1 - budsjett* (Prop. 1 S (2014-2015)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/Prop-1-S-20142015/id2005450/>
- Forsvarsdepartementet. (2014b). *Ny langtidsplan for forsvarssektoren - Anmodning om forsvarssjefens tilrådning om den videre utviklingen av Forsvaret*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/fd/dokumenter/rammeskriv.pdf>
- Forsvarsdepartementet. (2016a). *Forsvarsdepartementets prop.1 - budsjett* (Prop. 1 S (2016-2017)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-1-s-fd-20162017/id2513815/>
- Forsvarsdepartementet. (2016b). *Kampkraft og bærekraft, Iverksettingsbrev til forsvarssektoren for langtidsperioden 2017-2020* (IVB LTP 2017-2020). Hentet fra https://www.regjeringen.no/globalassets/departementene/fd/dokumenter/rapporter-og-regelverk/2016-12-20-u-ivb-ltp-2017-2020-v10_til-internett.pdf
- Forsvarsdepartementet. (2016c). *Kampkraft og bærekraft, Langtidsplan for forsvarssektoren* (Prop. 151 S (2015-2016)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-151-s-20152016/id2504884/>
- Forsvarsdepartementet. (2018). *Forsvarsdepartementets prop.1 - budsjett* (Prop. 1 S (2018-2019)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-1-s-20182019/id2613164/>
- Forsvarsdepartementet. (2019a). *Framtidige anskaffelser til forsvarssektoren 2018-2025* (FAF 2019-2026) (FAF 2019-2026). Hentet fra

-
- <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/framtidige-anskaffelser-til-forsvarssektoren-2018-2025-faf-2019-2026/id2630912/>
- Forsvarsdepartementet. (2019b). *Ny langtidsplan for forsvarssektoren - Anmodning om forsvarssjefens tilrådning om den videre utviklingen av Forsvaret*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/globalassets/departementene/fd/dokumenter/oppdrag-til-forsvarssjefen---fmr.pdf>
- Forsvarsdepartementet. (2020a). *Evne til forsvar – vilje til beredskap Langtidsplan for forsvarssektoren* (Prop. 14 S (2020 – 2021)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-14-s-20202021/id2770783/>
- Forsvarsdepartementet. (2020b). *Vilje til beredskap – evne til forsvar Langtidsplan for forsvarssektoren* (Prop. 62 S (2019–2020)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-62-s-20192020/id2697623/>
- Forsvarsdepartementet. (2021). Kronologisk utvikling av det norske styrkebidraget i Afghanistan. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/forsvar/internasjonale-operasjoner/innsikt-intops/kronologisk-utvikling-av-det-norske-bidr/id632365/>
- Forsvarsdepartementet. (2022a). Forsvarsdepartementets underliggende etater. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dep/fd/organisering-og-ledelse/etater-og-virksomheter-under-forsvarsdepartementet/underliggende-etater/id115198/>
- Forsvarsdepartementet. (2022b). *Framtidige anskaffelser til forsvarssektoren (FAF) 2022–2029* (FAF 2022–2029). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/framtidige-anskaffelser-til-forsvarssektoren-faf-20222029/id2909662/>
- Forsvarskomiteen. (2001). *Innstilling fra forsvarskomiteen om omleggingen av Forsvaret i perioden 2002-2005* (Innst. S. nr.342 (2000-2001)). Hentet fra <https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/innstillinger/stortinget/2000-2001/inns-200001-342.pdf>
- Forsvarskomiteen. (2004). *Innstilling fra forsvarskomiteen om den videre moderniseringen av Forsvaret i perioden 2005-2008* (Innst. S. nr. 234 (2003-2004)). Hentet fra <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2003-2004/inns-200304-234/>
- Forsvarskomiteen. (2008a). *Budsjettinnstilling til Stortinget fra forsvarskomiteen* (Budsjettinnst. S. nr. 7 (2008–2009)). Hentet fra <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Budsjett/2008-2009/innb-200809-007/>
- Forsvarskomiteen. (2008b). *Innstilling fra forsvarskomiteen om et forsvar til vern om Norges sikkerhet, interesser og verdier* (Innst. S. nr. 318 (2007–2008)). Hentet fra <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2007-2008/inns-200708-318/>
- Forsvarssjefen. (2000). *Forsvarssjefens forsvarsstudie 2000. Sluttrapport*. Oslo: Forsvarets overkommando.
- Forsvarssjefen. (2003). *Forsvarssjefens militærfaglige utredning 2003*. Oslo: Forsvarssjefen.
- Forsvarssjefen. (2007). *Forsvarssjefens forsvarsstudie 2007 : sluttrapport*. Oslo: Forsvaret. Hentet fra https://www.forsvaret.no/forskning/forskning-utvikling-ved-forsvarets-hogskole/institutt-for-forsvarsstudier/forskningsressurser/fagmilitaere-utredninger/2007%20Forsvarssjefens%20forsvarsstudie%20-%20sluttrapport.pdf/_attachment/inline/95e09219-1f15-4b72-8684-1c696f47d79c:cfb0ce7810f420f2ef68e0d9e36b6fd381adacf0/2007%20Forsvarssjefens%20forsvarsstudie%20-%20sluttrapport.pdf

-
- Forsvarssjefen. (2011). *Forsvarssjefens Fagmilitære Råd (FMR)*. Oslo: Forsvaret. Hentet fra https://www.regjeringen.no/contentassets/46f250f976e045d9b2b80448d9cfbaa7/forsvarssjefens-fagmilitaere-raad-2011_hoeringsnotat-fmr-langversjon.pdf
- Forsvarssjefen. (2015). *Et forsvar i endring, Forsvarssjefens Fagmilitære Råd (FMR 2015)*. Hentet fra https://www.forsvaret.no/forskning/forskning-utvikling-ved-forsvarets-hogskole/institutt-for-forsvarsstudier/forskningsressurser/fagmilitaere-utredninger/2015%20Forsvarssjefens%20fagmilit%C3%A6re%20r%C3%A5d%20-%20Et%20forsvar%20i%20endring.pdf/_attachment/inline/b0b115a2-cca3-46fa-abdb-ac65bdae0f77:7d47de97aef0998243151d9377a300fda77ab15f/2015%20Forsvarssjefens%20fagmilit%C3%A6re%20r%C3%A5d%20-%20Et%20forsvar%20i%20endring.pdf
- Forsvarssjefen. (2019). *Et styrket forsvar, Forsvarssjefens Fagmilitære Råd 2019 (FMR 2019)*. Hentet fra https://www.forsvaret.no/aktuelt-og-presse/publikasjoner/fagmilitaert-rad/FMR%202019%20fullversjon.pdf/_attachment/inline/526c0c89-19f5-4be0-a734-d846bafd52e8:14e16c306e4518a1857b6ac69e8e647c5e716bb0/FMR%202019%20fullversjon.pdf
- Forsvarsstaben. (2015). *Forsvarets doktrine for maritime operasjoner*. Bergen: Forsvaret.
- Hotvedt, M. & Solstad, S. (2016, 2016-08-11). Norge forsvares best fra nord. *Nordlys*. Hentet fra https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digavis_nordlys_null_null_20160811_0_184_1
- Isachsen, A. (2016, 2016-10-29). Fortsatt håp for kystjegerne. *Harstad Tidene*. Hentet fra https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digavis_harstadtidende_null_null_20161029_128_252_1
- Jacobsen, D. I. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser?* no#: Høyskoleforl.
- Melgård, M. & Prestegård, S. (2016, 2016-10-18). Sentrum på pause i forhandlingene. *Dagsavisen*. Hentet fra https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digavis_dagsavisen_null_null_20161018_131_242_1
- Melien, T. J. (2012). *Våre hemmelige soldater : norske spesialstyrker 1940-2012*. Oslo: Spartacus.
- Melien, T. J., Andersen, T. A. E., Armann, Ø. B. & Kystjegerforeningen. (2009). *Kystartilleri og kystjegere : innhogg og utsyn*. Oslo: Kystjegerforeningen.
- NOU 2000:20. (2000). *Et nytt forsvar (8258305336)*. Oslo: Forsvarsdepartementet. Hentet fra https://www.forsvaret.no/forskning/forskning-utvikling-ved-forsvarets-hogskole/institutt-for-forsvarsstudier/forskningsressurser/forsvarspolitiske-utvalg-og-grupper/2000%20NOU%2020%20Forsvarspolitisk%20utvalg%20-%20Et%20nytt%20forsvar.pdf/_attachment/inline/58c4261b-e495-476e-bcf1-57eaeb2dbf92:14f3bb8dc7880f3bdb55281454a38651f236a65e/2000%20NOU%2020%20Forsvarspolitisk%20utvalg%20-%20Et%20nytt%20forsvar.pdf
- NOU 2007:15. (2007). *Et styrket forsvar*. Oslo: Forsvarsdepartementet. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2007-15/id489383/>
- Prestegård, S. (2016, 2016-10-27). Nå er de tilbake - Samlet troppene i forvarsforhandlingene. *Dagsavisen*. Hentet fra https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digavis_dagsavisen_null_null_20161027_131_249_1
- Regjeringen. (2001). Kjell Magne Bondeviks andre regjering. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/om-regjeringa/tidligere-regjeringer-og-historie/sok-i-regjeringer-siden-1814/historiske-regjeringer/regjeringer/kjell-magne-bondeviks-andre-regjering-20/id438739/>

-
- Regjeringen. (2022). Erna Solbergs regjering - 16.oktober 2013-14.oktober 2021. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/om-regjeringa/tidligere-regjeringer-og-historie/sok-i-regjeringer-siden-1814/historiske-regjeringer/regjeringer/erna-solbergs-regjering/id742981/>
- Sjømilitære Samfund. (2005). Oslo Militære Samfund Foredrag. Hentet fra <https://www.sms1835.no/nyheter/oslo-militaere-samfund-foredrag>
- Skilbrei, M.-L. (2019). *Kvalitative metoder : planlegging, gjennomføring og etisk refleksjon* (1. utgave. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Skuse, M. R. (2021, juni). *Forsvarspolitik og langtidsplanlegging* Innlegg presentert ved Faget Forsvarsplanlegging ved Forsvarets Stabsskole, Oslo, Norge.
- Stortinget. (2000). *Storingsvedtak, Omleggingen av Forsvaret i perioden 2002-2005* (St.prp. nr. 45 (2000-2001), Innst. S. nr. 342 (2000-2001)). Hentet fra <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Vedtak/Vedtak/Sak/?p=21519>
- Stortinget. (2004a). *Referat Stortinget - Møte torsdag den 10. juni 2004 kl.10*. Hentet fra <https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/referater/stortinget/2003-2004/s040610.pdf>
- Stortinget. (2004b). *Storingsvedtak, Moderniseringen av Forsvaret* (St.prp. nr. 42 (2003-2004), Innst. S. nr. 234 (2003-2004)). Hentet fra <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Vedtak/Vedtak/Sak/?p=28738>
- Stortinget. (2016a). *Stortinget - Møte tirsdag den 15. november 2016 - møterefertat* (Innst. 62 S (2016-2017), jf. Prop. 151 S (2015-2016)). Hentet fra <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Referater/Stortinget/2016-2017/refs-201617-11-15?m=2>
- Stortinget. (2016b). *Storingsvedtak, Kampkraft og bærekraft - Langtidplanen for forsvarssektoren* (Prop. 151 S (2015-2016), Innst. 62 S (2016-2017)). Hentet fra <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Vedtak/Vedtak/Sak/?p=64481>
- Søreide, I. E. (2016, 2016-06-21). Regjeringen styrker Forsvaret i nord. *Andøyposten, Innlegg, s.11*. Hentet fra <https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb-digavis-andoyposten-null-null-20160621-38-68-1>
- Terjesen, B., Gjelsten, R. & Kristiansen, T. (2010). *Sjøforsvaret i krig og fred : langs kysten og på havet gjennom 200 år*. Bergen: Fagbokforl.
- Tofte, S. (2021, juni). *Den politiske behandlingen av langtidsplanen på Stortinget*. Innlegg presentert ved Faget Forsvarsplanlegging ved Forsvarets Stabsskole, Oslo, Norge.
- Ulriksen, S. (2015). En kommentar til Forsvarsjefens fagmilitære råd (2): Strategi og struktur. I. Hentet fra https://nupi.brage.unit.no/nupi-xmlui/bitstream/handle/11250/2367854/NUPI_Policy_Brief_29_15_Ulriksen.pdf?sequence=3&isAllowed=y
- Utenriks- og forsvarskomiteen. (2012). *Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Et forsvar for vår tid* (Innst. 388 S (2011-2012)). Hentet fra <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2011-2012/inns-201112-388/>
- Utenriks- og forsvarskomiteen. (2016a). *Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2017 vedkommende Utenriksdepartementet mv. (rammeområde 4) og Forsvarsdepartementet mv. (rammeområde 8)* (Innst. 7 S (2016-2017)). Hentet fra <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2016-2017/inns-201617-007s/>
- Utenriks- og forsvarskomiteen. (2016b). *Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Kampkraft og bærekraft Langtidsplan for forsvarssektoren* (Innst. 62 S (2016-2017)). Hentet fra <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2016-2017/inns-201617-062s/>

Utenriks- og forsvarskomiteen. (2020). *Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Vilje til beredskap – evne til forsvar. Langtidsplan for forsvarssektoren* (Innst. 334 S (2019–2020)). Hentet fra <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2019-2020/inns-201920-334s/>

Vedlegg A: Intervjuobjektene

Admiral (p) Haakon Bruun-Hanssen, intervjuet 17.mars 2022 på Rygge flystasjon. Relatert til oppgaven er Bruun-Hanssen sine stillinger i sjøforsvarsstaben, som Generalinspektør for Sjøforsvaret (GIS), sjef Forsvarets Fellesoperative Hovedkvarter (FOH), og Forsvarssjef. Han innehar dyp og bred kunnskap om utviklingen av Kystjegerkommandoen sett i lys av disse stillingene.

General (p) Sverre Diesen, intervjuet 07.april på teams. Relatert til oppgaven er Diesen sine posisjoner i Forsvaret fra brigaders grad og opp til general. Han er hovedarkitekten bak Forsvarsstudie 2000, han har innehatt stillingen som militær assisterende departementsråd i Forsvarsdepartementet, og forsvarssjef i perioden 2005 – 2009 hvor han gjennomførte Forsvarsstudie 07. Etter han gikk av med pensjon har Sverre Diesen vært en markant samfunnsdebattant i forsvarssaken, samtidig som han er ansatt som sjefsforsker på Forsvarets forskningsinstitutt (FFI).

Viseadmiral (p) Jan Eirik Finseth, intervjuet 10.mars 2022 i lokalene til Rheinmetal Defence på Nøtterøy utenfor Tønsberg. Relatert til oppgaven er Finseths stillinger som Kystartilleri inspektør, Generalinspektør for Sjøforsvaret (GIS), og sjef Forsvarsstaben. Finseth var en av hovedarkitektene bak opprettelsen av Kystjegerkommandoen, og nedleggelsen av Kystartilleriet.

Høgskolelektor Ståle Ulriksen, intervjuet 01.april på teams. Ulriksen er forsker ved Sjøkrigsskolen og Norsk Utenrikspolitiske Institutt (NUPI). Relatert til oppgaven er hans sterke meninger om forsvaret av kysten, hans innlegg i forbindelse med fagmilitære råd, NUPI publikasjoner relatert til samme tema, og hans deltakelse i Forsvarspolitisk utvalg (FPU).

Vedlegg B: Intervjuguide

Intervjuguide masteroppgave Kristian Jahre

Innledningsvis ønsker jeg å understreke at dette i utgangspunktet er en ugradert oppgave. Dersom det kommer frem informasjon underveis, eller i ettertid, som virker utfordrende graderingsmessig, vil jeg drøfte dette med deg som intervjuobjekt og eventuelt sikkerhetsorganisasjonen.

Hensikten med denne oppgaven er generelt å øke kunnskapen om hvordan forsvarsplanleggingen har vært med på å forandre Kystjegerkommandoen fra opprettelsen i 2001 og frem til i dag. Videre er hensikten med oppgaven å forsøke å finne ut om KJK finnes i dag som et resultat av fagmilitær forankring, eller om det er ren politikk. Det er grunn til å anta at det i 20 års perioden har vært flere forsøk på å legge ned avdelingen uten å ha lykket, hvorfor har dette skjedd?

Du er valgt ut som intervjuobjekt på grunn av dine tidligere stillinger og erfaring. Det er viktig at du sier tydelig ifra dersom du underveis i intervjuet bruker informasjon eller tematikk som du ikke ønsker å bli sitert på. Jeg vil sende deg en sitatsjekk på sitater fra intervjuet jeg ønsker å bruke, før jeg ferdigstiller oppgaven.

Opgaven har til hensikt å se på periodene som kan kalles etableringsfasen (1998 – 2005), Afghanistanperioden (2005 – 2012), og post Afghanistan (2012 – 2021).

Spørsmål:

Overordnet:

1. Hvordan vil du forklare begrepet fagmilitær forankring i forbindelse med forsvarsplanlegging?
2. Hvordan vil du forklare begrepet ren politikk i forbindelse med forsvarsplanlegging?
3. Hvordan vil du forklare mediernes makt i forbindelse med forsvarsplanlegging, og spesielt opp mot Kystjegerkommandoen?
4. Hvordan vil du forklare interesseorganisasjonenes makt i forbindelse med forsvarsplanlegging, og spesielt opp mot Kystjegerkommandoen?
5. Hva er dine overordnede tanker omkring Kystjegerkommandoen?

Kystjegerkommandoen 1998 – 2005:

6. I forbindelse med nedleggelsen av Kystartilleriet, var opprettelsen av Kystjegerkommandoen på noen måte kontroversiell?
7. Hvor i Forsvaret møtte opprettelsen av Kystjegerkommandoen eventuelt motstand?
8. Hvordan vil du kommentere forslaget om felles ISTAR bataljon i Hæren med integrert Kystjegerkommando i 2003?
9. Hva er ditt inntrykk av Kystjegerkommandoen i opprettelsesårene fra 2001 -2005?
10. Hvordan vil du beskrive enigheten mellom militær og politisk ledelse vedrørende Kystjegerkommandoen i årene 2001-2005?
11. Hvorfor var det viktig at avdelingen ble erklært operativ i august 2005?

Kystjegerkommandoen 2005 – 2012:

12. Hvordan ble det bestemt at Kystjegerkommandoen skulle til Afghanistan?
13. Hvordan påvirket oppdraget i Afghanistan Kystjegerkommandoens anseelse blant politisk og militær ledelse?
14. Hva er dine tanker rundt Marinens Jegervåpen (MJV)?

-
15. Hva er de viktigste grunnen til at Kystjegerkommandoen blir så profilert i Afghanistanperioden?

Kystjegerkommandoen 2012 – 2021:

16. Var det noe forberedt plan for Kystjegerkommandoen og avdelingens virke etter Afghanistan oppdraget?
17. I årene fra 2012 til medio 2015 kan det virke som man ikke helt visste hva man skulle med Kystjegerkommandoen, hva tenker du om dette?
18. Prosessene som omhandler Kystjegerkommandoen fra 2015-2016 virker det som militærstrategisk og militærpolitisk ledelse er enige om å legge ned Kystjegerkommandoen, men Stortinget vedtar annerledes. Kan du fortelle litt om denne prosessen?
19. Hvor vesentlige har interesseorganisasjoner vært for videreføringen av Kystjegerkommandoen i denne perioden?
20. Har politikk mer enn militære råd vært avgjørende for Kystjegerkommandoens organisering i dag i perioden 2015 – 2021, hvis så, på hvilken måte?

Vedlegg C: Informasjonsskriv og samtykke

Vil du delta i forskningsprosjektet

Fagmilitært forankret, eller ren politikk?

En gjennomgang av Kystjegerkommandoen sett i lys av forsvarsplanlegging over en 20-års periode.

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å se på Kystjegerkommandoen i perspektiv med forsvarsplanlegging, i den hensikt å drøfte om avdelingen finnes som følge av fagmilitær forankring eller ren politikk. I dette skrivet vil jeg gi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Hensikten med oppgaven er generelt å øke kunnskapen om hvordan forsvarsplanleggingen har vært med på å forandre Kystjegerkommandoen fra opprettelsen i 2001 og frem til i dag.

Videre er hensikten med oppgaven å forsøke å drøfte om KJK finnes i dag som et resultat av fagmilitær forankring, eller om grunnlaget er ren politikk. Det har i 20-årsperioden vært flere forsøk på å legge ned avdelingen uten å ha lyktes. Hvorfor har dette skjedd? Foreløpig problemstilling er: «Er Kystjegerkommandoen en avdeling i Forsvarets struktur som følge av fagmilitær forankring eller ren politikk?»

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Studenten Kristian K Jahre gjennomfører studien, som en del av masterprogrammet ved Forsvarets Høyskole – Stabsskolen. Veileder er Paal Sigurd Hilde ved FHS/IFS.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Ettersom studien avgrenses til Kystjegerkommandoen sett i kontekst med forsvarsplanlegging, er det naturlig å intervju personell som har hatt direkte kjennskap til prosessene rundt avdelingen på militærstrategisk og politisk nivå.

Hva innebærer det for deg å delta?

Det vil bli gjennomført et semi-strukturert intervju på 45-60 min. Du vil få de viktigste spørsmålene tilsendt på e-post i forkant av intervjuet, og vil derfor ha mulighet til å forberede deg. Du vil få anledning til å velge om du vil anonymiseres eller siteres med navn i oppgaven. Dersom du ønsker å være anonym, vil jeg kun bruke «respondent X» eller likende i oppgaven. Jeg kan imidlertid ikke garantere at ingen gjenkjenner dine meninger eller nyanser i svarene som gjør at de forstår at det er du som har svart. Det er ønskelig å ta opp intervjuet som en lydfil, men dersom du ikke ønsker opptak, vil jeg kun ta notater under intervjuet. Jeg vil sende deg en sitatsjekk dersom jeg velger å bruke et sitat fra intervjuet i oppgaven.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrivet. Jeg vil behandle opplysningene fortrolig og i samsvar med personvernregelverket.

- Det vil kun være meg som student og min veileder som vil ha tilgang på de data som jeg får fra deg.
- Dataene vil være lagret lokalt på den PC som jeg er tildelt av FHS og i notatbok. Dette vil bli slettet etter protokoll ved sensur på oppgaven.
- Dataene vil publiseres som empiriske funn i masteroppgaven. Der vil de videre bli analysert opp mot det teoretiske rammeverket for oppgaven.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er utgangen av mai 2022.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Forsvarets Høyskole har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Kristian Jahre, masterstudent Forsvarets Høyskole
- Paal Sigurd Hilde, veileder Forsvarets Høyskole/IFS

philde@mil.no

915 43 952

- Rolf Eldevik, Forsvarets personvernombud

reldevik@mil.no

23 09 20 95

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Kristian K Jahre (Student)

Paal Sigurd Hilde (Veileder)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju
- at intervjuet tas opp som lydfil
- å siteres med navn i oppgaven

Eller:

- å være anonym i oppgaven
- at data som jeg meddeler ikke kan garanteres anonymitet (avkrysses dersom anonymitet ønskes)

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg D: Tillatelse om innhenting fra Forsvaret

FORSVARET
Forsvarets høgskole

1 av 2

Vår saksbehandler
Audun Benjamin Bengtson, aubengtson@mil.no
+47
FHS/FAGSTAB/SEK FOU ADM

Vår dato
2022-02-23

Vår referanse
2022/008459-002/FORSVARET/919

Tidligere dato **Tidligere referanse**

Til
Kristian Krogseth Jahre
..

Kopi til

Tillatelse til å innhente opplysninger i og om Forsvaret til forskningsformål

1 Bakgrunn

Forsvarets høgskole (FHS) har mottatt din søknad av 21. februar 2022 om tillatelse til å innhente opplysninger i og om Forsvaret til forskningsformål. Prosjektet det skal innhentes data til er en masteroppgave, og følgende problemstillinger er oppgitt: «Er Kystjegerkommandoen en avdeling i Forsvarets struktur som følge av fagmilitær forankring eller ren politikk?». Det skal gjennomføres intervju med toppledelse i Forsvaret, og tillatelser til å intervju vil bli ettersendt til nemnda hvis slike intervjuer blir aktuelle.

2 Drøfting

Vurdering av søknader om tillatelse til å innhente opplysninger i og om Forsvaret til forskningsformål er regulert av *Bestemmelse om utlevering av personopplysninger til forskning og gjennomføring av spørreundersøkelser*, fastsatt av sjef HR-avdelingen i Forsvarsstaben 1. mai 2018. I henhold til punkt 2.3 og 2.4 i denne bestemmelsen er det en forskningsnemnd oppnevnt av sjef FHS som har myndighet til å behandle søknader om tillatelse til datainnsamling i Forsvaret. Kriterier og rettsgrunnlag som skal legges til grunn for vurderingen er omtalt i punkt 4.1 og 4.2. Forskningsnemnda har vurdert din søknad som tilfredsstillende i henhold til gjeldende krav.

3 Vedtak

Søknad om tillatelse til å innhente opplysninger i og om Forsvaret til forskningsformål innvilges. Tillatelsen gjelder til prosjektslutt 20. mai 2022.

4 Vilkår for tillatelsen

Det er kun gitt tillatelse til innhenting av det datamaterialet som fremgår av søknaden. Data hentet fra Forsvaret skal ikke benyttes til andre formål enn den aktuelle masteroppgaven. Ved prosjektslutt skal alle data hentet fra Forsvaret slettes. Det skal sendes sluttmelding til FHS vedlagt masteroppgaven. Sluttmelding sendes til fhs.datautlevering@mil.no

Postadresse	Besøksadresse	Sivil telefon/telefaks	Epost/ Internett	Vedlegg
Postboks 800 Postmottak 2617 Lillehammer Norge	Oslo mil/Akershus 0015 OSLO Norge	/	postmottak@mil.no www.forsvaret.no	1
		Militær telefon/telefaks 99/0500 3699	Organisasjonsnummer NO 986 105 174 MVA	

2 av 2

Sven Gabriel Holtmark
Leder forskningsnemnda

Dokumentet er elektronisk godkjent, og har derfor ikke håndskreven signatur.

Vedlegg E: Meldeskjema NSD

Vurdering

Referansenummer

485081

Prosjekttittel

Fagmilitært forankret, eller ren politikk? En gjennomgang av Kystjegerkommandoen sett i lys av forsvarsplanlegging over en 20-års periode

Behandlingsansvarlig institusjon

Forsvarets Høgskole / Forsvarets stabsskole

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Paal Sigurd Hilde, philde@mil.no, tlf: +4741636582

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Kristian K Jahre, kjahre@mil.no, [REDACTED]

Prosjektperiode

03.01.2022 - 20.05.2022

Vurdering (1)

27.01.2022 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg, og eventuelt i meldingsdialogen mellom innmelder og Personverntjenester. Behandlingen kan starte.

Vi legger til grunn at det ikke skal registreres gradert informasjon under intervjuene og at det innhentes godkjenninger fra forsvaret til å gjennomføre intervjuene dersom dette er påkrevd.

DEL PROSJEKTET MED PROSJEKTANSVARLIG

For studenter er det obligatorisk å dele prosjektet med prosjektansvarlig (veileder). Del ved å trykke på knappen «Del prosjekt» i menylinjen øverst i meldeskjemaet. Prosjektansvarlig bes akseptere invitasjonen innen en uke. Om invitasjonen utløper, må han/hun inviteres på nytt.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til den datoen som er oppgitt i meldeskjemaet.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

Personverntjenester vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), og dataportabilitet (art. 20).

Personverntjenester vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32). Ved bruk av databehandler (spørreskjemaleverandør, skylagring eller videosamtale) må behandlingen oppfylle kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29. Bruk leverandører som din institusjon har avtale med.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. For du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: <https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema>
Du må vente på svar fra oss før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Personverntjenester vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.
Lykke til med prosjektet!

